

Rapport 2017:2

Analys av antagnings-
omgångarna och trender
i antagningsstatistiken

Antagning till högre utbildning vårterminen 2017

Universitets- och
högskolerådet

www.uhr.se

Antagning till högre utbildning vårterminen 2017

Analys av antagningsomgångarna och trender i antagningsstatistiken

Universitets- och
högskolerådet

Antagning till högre utbildning vårterminen 2017

Analys av antagningsomgångarna och trender i antagningsstatistiken

UHR:s rapportserie 2017:2, Universitets- och högskolerådet, februari 2017

Kontaktperson: Torbjörn Lindquist

Omslagsfoto: Eva Dalin

ISBN 978-91-7561-043-6

För mer information om myndigheten och våra publikationer, se **www.uhr.se**.

Innehåll

Sammanfattning	5
Summary	8
Rapporten – en bild av antagningen vt 2017 och trender	11
Antagningsomgångarna vt 2016 och vt 2017	13
Färre sökande och antagna vt 2017	13
Fler program och kurser erbjuds	16
Minskad konkurrens vt 2017	17
IK och MASTER – de internationella antagningsomgångarna ..	20
IK vt 2016 och vt 2017	20
MASTER vt 2016 och vt 2017	24
Konsekvens av anmälningsavgifter i IK och MASTER	27
Trender	32
Förändringar i totala antalet individer vt 2008–vt 2017	32
Förändringar i antalet individer utan svenskt personnummer vt 2008–vt 2017	37
Sökande till utbildningar som leder till yrkesexamina	40
Förändringar i utbildningsutbudet vt 2008–vt 2017	44
Ungas möjligheter att antas vt 2017	54
Ny gymnasieskola, ny betygsskala och ny urvalsgrupp	54
Meritvärdena vt 2017 jämfört med vt 2014 till vt 2016	55
Andel antagna till läkarutbildning	62
Sammanfattningsvis	65
Underlag	67
Bilaga 1: Definitioner av begrepp	68
Bilaga 2: Beskrivning av data som har analyserats	72

Sammanfattning

Färre sökande och antagna våren 2017

Våren 2017 var det färre både sökande och antagna än våren 2016. Det var tredje året i rad som det var färre sökande och den uppåtgående trenden mellan våren 2008 och 2014 är bruten. Nedgången beror på färre yngre sökande vilket sannolikt har med den nuvarande goda konjunkturen att göra. Inför studiestarten vårterminen 2017 var det omkring 252 000 sökande till högskoleutbildning, två procent färre än våren 2016. Då antalet antagna minskat med endast en procent till drygt 160 000 har konkurrensen minskat något denna vår.

Drygt tre av fem sökande är kvinnor, knappt två av fem är män

Nedgången av sökande har inte påverkat könsfördelningen, kvinnorna utgör även denna vår omkring 65 procent och männen omkring 35 procent av de sökande, en fördelning som varit så gott som statisk under de senaste tio åren. Utbudet av kurser har minskat något, medan antalet program blivit något fler. Detta är några av de resultat som framkommer i denna rapport som syftar till att analysera utvecklingen i vårantagningsomgångarna av antalet sökande, antagna respektive reservplacerade på högskoleutbildningar.

Minskad konkurrens våren 2017, men högst till program på grundnivå

Utvecklingen ser olika ut för olika utbildningar och antagningsomgångar, men sammantaget minskade konkurrensen om platserna något våren 2017. Med konkurrens avses att det finns minst en reservplacerad sökande till en utbildning. Totalt sett var det konkurrens på 15 procent av de 15 000 utbildningar som erbjöds våren 2017. Det var vanligast med konkurrens till program på grundnivå, 46 procent hade konkurrens våren 2017, men bilden ser olika ut för olika program. Exempelvis var det konkurrens till samtliga läkarprogram, men till drygt hälften av lärarprogrammen. Lägst konkurrens var det till kurser på avancerad nivå - 9 procent. Också här skiljer sig konkurrensbilden åt mellan kurser med olika ämnesinriktning, studietakt och undervisningsspråk.

Eftersom utbildningarna är olika stora och antalet sökande per utbildningsplats varierar kraftigt var konkurrenssituationen en annan utifrån de sökandes perspektiv. Totalt sett sökte 57 procent av de sökande i konkurrens. Hårdast konkurrens var det till program på grundnivå där 94 procent sökte i konkurrens. Lägst var den på kurser på avancerad nivå där 28 procent sökte i konkurrens.

Antalet betalande sökande har ökat i MASTER, men minskat i IK

Till de internationella antagningsomgångarna de senaste vårarna har det totala antalet sökande och antagna inte förändrats så mycket. Däremot har antalet sökande och antagna som är skyldiga att betala anmälningavgift¹ ökat de senaste åren, särskilt sökande till internationella masterprogram, som var 20 procent fler våren 2017.

Jämnare könsfördelning efter avgiftsreformen

För första gången redovisar UHR könsuppdelad statistik om sökande utan svenskt personnummer. Bland dessa sökande var männen i majoritet fram till att studieavgifter infördes hösten 2011 (75 procent män och 25 procent kvinnor). Därefter sökte färre både kvinnor och män, men männen minskade mest. Under de tre senaste vårarna har kvinnorna utgjort en majoritet av de sökande (53 procent).

Antalet sökande till högskoleingenjörprogram har ökat något

Av sex grupper av yrkesexamensprogram hade fyra färre sökande våren 2017. Det handlar om läkare, lärare, sjuksköterskor och socionomer. Det var dock fler sökande till civilingenjör- och högskoleingenjörprogram. Däremot har antalet antagna ökat till samtliga dessa utbildningar.

Unga sökandes chans att komma in på högmeritutbildningar vt 2017

Slutligen redovisas en analys av om unga sökande med gymnasieexamen (Gy-11) antagits i större utsträckning våren 2017 än de gjorde våren 2014-2016. De yngsta sökandes meritvärden våren 2017 är ungefär desamma som våren 2016, men deras möjligheter att antas till utbildningar till vilka det krävs höga meritvärden har ökat. Sannolikt har detta att göra med att gruppen sökande med gymnasieexamen växer kraftigt för varje år, och därmed tar en större andel av platserna i anspråk. Det förefaller därför som att den sänkande effekt Gy-11 haft på meritvärdena numera inte påverkar de yngre sökandes chanser att antas till högmeritutbildningar.

Exceptionell överrepresentation av antagna utan svenskt personnummer

Det är också tydligt att de utan svenskt personnummer antogs till högmeritutbildningar i exceptionellt mycket högre utsträckning än sökande med svenskt personnummer, oavsett termin. En förklaring kan vara att sökande utan svenskt personnummer är få, men har väldigt höga betyg. Deras betyg har dessutom meritvärderats i förhållande till den gamla fyrgradiga betygsskalan, vilket resulterat i att de fått högre meritvärden än om meritvärderingen skett i förhållande till Gy-11:as sexgradiga betygsskala. I november

1. Från och med hösten 2011 ska studenter som inte deltar i utbytesstudier och som kommer från länder utanför EU/EES och Schweiz betala både anmälning- och studieavgifter för att studera i högskoleutbildning i Sverige.

2016 fattade UHR beslut om förändrad meritvärdering av utländska betyg för att öka likvärdigheten i meritvärderingen mellan sökande med gymnasieexamen och utländska meriter. Dessa förändringar införs till antagningen hösten 2017 och UHR kommer återkommande att noga följa utvecklingen för olika sökandegrupper.

Summary

Fewer applicants and admissions for the spring semester 2017

There were both fewer applicants and fewer admissions for the spring semester of 2017 than for the spring semester of 2016. This was the third year in a row in which there were fewer applicants and the rising trend between the spring of 2008 and 2014 has come to an end. The decline is due to a reduction in the number of young applicants, which is probably related to the current positive economic situation. Before courses and programmes started in the spring semester of 2017 there were about 252,000 applicants for places in higher education, two per cent less than for the spring of 2016. As there was a reduction of only one per cent in the number of admissions to just over 160,000, competition for places has declined to some extent this spring.

Just over three out of five applicants are women, just under two men

The drop in applications has had no impact on the gender ratio, this autumn women accounted for about 65 per cent and men 35 per cent of the total number, a figure that has been more or less static for the last ten years. There has been a slight decline in the number of courses offered, while the number of degree programmes has risen. This is one of the results presented in this report, which is intended to analyse developments in the numbers of applicants for admission to spring semesters as well as the numbers placed on waiting lists for courses and programmes in higher education.

Less competition for places in the spring of 2017 although this is highest for first-cycle programmes

Developments seem to vary for different courses and programmes as well as different admission rounds, but overall there was less competition for places in the spring semester of 2017. Competition means that at least one applicant was placed on a waiting list for a course or programme. Generally speaking, there was competition for places in 15 per cent of the 15,000 courses and programmes offered in the spring semester of 2017. The greatest competition was for first-cycle programme places – 46 per cent in the spring semester of 2017 – but this varies for different programmes. For instance there was competition for places in all the programmes in medicine but only just over half of the programmes in education. There was least competition for second-cycle courses – 9 per cent. Here too the degree of competition varies from course to course, subject to subject, full-time or part-time offerings and language of instruction.

As courses and programmes vary in size and the number of applicants per place differs greatly, competition looks different from the applicants' perspective. A total of 57 per cent of the applicants faced competition. This figure was highest among those applying for first-cycle programmes, of whom 94

per cent faced competition. The lowest figure was for second-cycle course applicants, where it was 28 per cent.

Numbers of fee-paying applicants rose for Master's programmes but declined for IK

There has been little change in the total numbers of applicants or admissions in the international admission rounds for the last few spring semesters. On the other hand the number of applicants and those admitted who are required to pay application fees² has increased in the last year, especially among applicants to international master's programmes, where there was a rise of 20 per cent for the spring semester of 2017.

More even gender ratio after fee reform

For the first time the Swedish Council for Higher Education (UHR) is presenting statistics based on gender for applicants who lack a Swedish personal identification number. Men accounted for the majority of these applicants until tuition fees were introduced in the autumn semester of 2011 (75 per cent men and 25 per cent women). Afterwards there was a decline in both the number of men and women applying but this was largest among the men. During the last three years women have accounted for the majority of these applications (53 per cent).

Number of applicants for bachelor's programmes in engineering rose slightly

Four of the six major groups of programmes leading to the award of professional qualifications had fewer applicants for the spring semester of 2017. These were programmes in medicine, education, nursing and social work. There were, however, more applicants to master's and bachelor's programmes in engineering. On the other hand there has been a rise in the number of admissions to all these programmes.

Young applicants' possibilities of being admitted to attractive programmes in the spring semester of 2017

Finally an analysis is presented of whether young applicants with upper-secondary qualifications (Gy-11) have been admitted to a greater extent for the spring semester of 2017 than for the spring semesters of 2014–2016. The grade tariffs of the youngest applicants for the spring semester of 2017 were about the same as for the previous spring semester but their chances of being admitted to programmes with stringent entry requirements have risen. This is probably linked to the major growth of the size of the quota of applicants with upper-secondary qualifications year by year so that they are admitted to a larger proportion of the places offered. It seems, therefore, that the reduction in grade tariffs resulting from Gy-11 no longer affects young

2. Since the autumn semester of 2011 students who are not taking part in exchange programmes and who come from countries outside the EU/EEA and Switzerland are required to pay both application fees and tuition fees for courses and programmes in higher education in Sweden.

applicants' chances of being admitted to programmes with stringent entry requirements.

Exceptional overrepresentation of admissions of applicants without Swedish personal identification numbers

It is also obvious that applicants who lack Swedish personal identification numbers were admitted to programmes with stringent entry requirements to an almost exceptionally greater extent than those with personal identification numbers, irrespective of the semester. One explanation may be that there are few applicants of this kind but that they have very high grades. In addition their grades have been evaluated in relation to the previous four-scale grading system, and as a result their grade tariffs were higher than if evaluation had been based on GY-11's six-scale grading system. In November 2016 the Swedish Council for Higher Education decided to change the way in which grade tariffs were calculated for foreign qualifications to bring it into line with the evaluation of grade tariffs for applicants with Swedish upper-secondary qualifications. This change will be introduced for admissions for the autumn semester of 2017. The Swedish Council for Higher Education will continue to monitor developments for the different groups of applicants closely.

Rapporten – en bild av antagningen vt 2017 och trender

Ett regeringsuppdrag

Denna rapport är resultatet av ett regeringsuppdrag i regleringsbrevet för Universitets- och högskolerådet avseende budgetåret 2016, som anger att myndigheten till Utbildningsdepartementet ska lämna en analys i fråga om utfallet av genomförd antagningsomgång vårterminen 2017.

Utredare Torbjörn Lindquist står för text i rapporten. Utredarna Fredrik Lindström och Mattias Wickberg har bidragit med underlag.

Rapporten ger en sammanfattande bild av de nationella antagningsomgångarna vårterminen 2017. Det handlar om den antagningsomgång där utbildningarna främst ges på svenska (vt 2017) och de två mindre antagningsomgångarna där utbildningarna vanligen ges på engelska – internationella masterutbildningar (MASTER vt 2017) och internationella kurser (IK vt 2017). Rapporten presenterar även några trender i vårantagningarna under de senaste tio åren. Dessutom redovisas hur meritvärdena bland unga sökande från gymnasiet förändrats till några olika program, liksom hur deras chanser att bli antagna till dessa program förändrats mellan våren 2014 och våren 2017.

Syftet med den samlade beskrivningen av de tre antagningsomgångarna våren 2017 är att redovisa aspekter av antagningsomgångarna som inte är möjliga att se vid de olika tillfällena under processens gång, vid tidpunkten för sista anmälningssdag och vid tidpunkten för första eller andra urvalet. En jämförelse görs med antagningsomgångarna våren 2016. De underlag som refereras till i rapporten utgörs av de underlag som tidigare inlämnats till Utbildningsdepartementet (underlag 1–3). I underlagen redovisas utfallet av antagningsomgångar utifrån olika perspektiv vid varje givet tillfälle: generellt på individnivå och på utbildningsnivå, och mera detaljerat för vissa utvalda utbildningar som leder till yrkesexamen och för lärarutbildningarna särskilt detaljerat. Sökande redovisas även utifrån om de är skyldiga att betala anmälningssavgift eller inte.

Trender under de senaste tio åren

Genom att följa utvecklingen under en längre tidsperiod går det att se effekter av förändringar i tillträdesregler och andra förändringar som ägt rum under denna tid. Det kan till exempel handla om att intresset för olika utbildningar förändrats.

Under en antagningsomgång förändras det ursprungliga antalet kurser och program som erbjuds. Några kurser och program ställs in och andra kommer till. Möjligheten till efteranmälan, så kallade sena anmälningar, gör att antalet sökande ökar mellan sista anmälningssdag, första och andra urva-

let. De redovisningar som görs i rapporten sträcker sig fram till och med det andra urvalet. Ytterligare förändringar kan ske efter det då efterantagning kan göras av respektive lärosäte om de har studieplatser som inte är tillsatta. Den informationen ingår inte här.

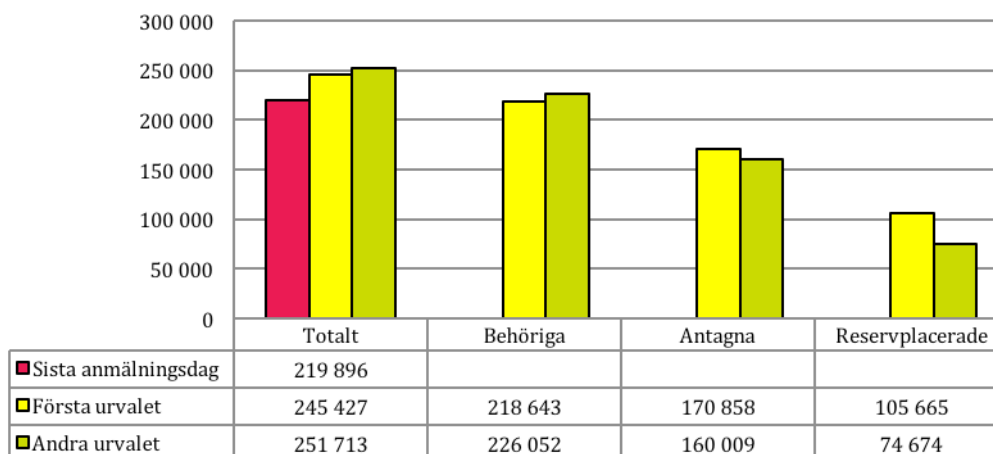
I bilaga 1 definieras begrepp som är vanligt förekommande i redovisningar av antagningsstatistik. En särskild beskrivning av den statistik som analyserats i rapporten och av hur den tagits ut ur antagningssystemet finns i bilaga 2 till denna rapport.

Antagningsomgångarna vt 2016 och vt 2017

I det här avsnittet presenteras förändringar när det gäller antalet unika individer, inte det totala antalet anmälningar som lämnats in, samt antalet kurser och program. Sena anmälningar är inkluderade här.

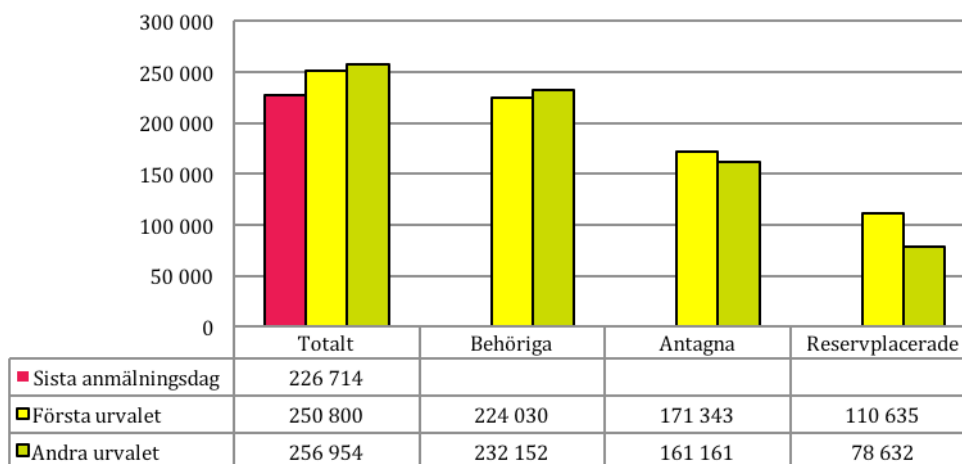
Färre sökande och antagna vt 2017

Figur 1. Förändring mellan sista anmälningdag, första och andra urvalet vt 2017, antal sökande.

Data innehåller inte inställda utbildningar.

Figur 2. Förändring mellan sista anmälningdag, första och andra urvalet vt 2016, antal sökande.

Data innehåller inte inställda utbildningar.

Av figur 1 och 2 framgår det tydligt att det totala antalet sökande succesivt ökar mellan sista anmälningssdag, och första och andra urvalet, något som sker genom sena anmälningar. Det är likaså genom sena anmälningar som antalet behöriga sökande ökar från första till andra urvalet både vt 2016 och vt 2017. Ett lika tydligt mönster är att antalet antagna och reservplacerade minskar i antal mellan första och andra urvalet, både vt 2016 och vt 2017.

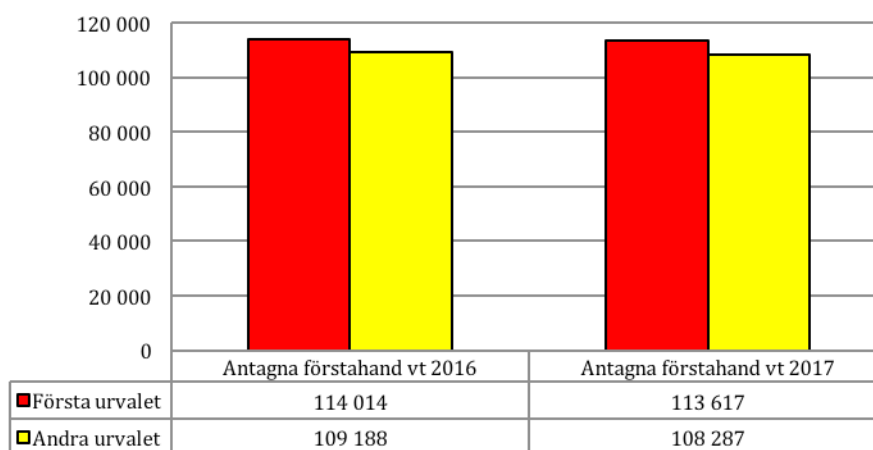
Att antalet antagna minskar mellan första och andra urvalet förklaras huvudsakligen av att alla som får ett erbjudande om en studieplats inte accepterar platsen. Lärosätena är måna om att maximera antagningen och hanterar bortfallet av antagna genom att till en del utbildningar göra ett överintag vid det första urvalet. Gäller överintaget utbildningar där det inte råder konkurrens kan det ändå leda till att antalet platser inte kan fyllas helt.

Färre reservplacerade vid andra urvalet

Antalet reservplacerade minskar därför att vissa av dem som blir reservplacerade vid första urvalet blir antagna till en utbildning vid andra urvalet eller av andra skäl väljer att inte stå kvar som reservplacerade. Antalet högskolepoäng som sökande får stå kvar som reserv till är maximerat till 210, motsvarande sju terminers heltidsstudier, vilket även det påverkar antalet reservplacerade. Det är också så att den som antagits till 45 högskolepoäng stryks från lägre prioriterade alternativ, vilket ytterligare minskar antalet reservplacerade efter det andra urvalet.

Mer information om vilka utbildningar och lärosäten som sökande anmält sig till samt hur köns- och åldersfördelningen ser ut redovisas i de underlag som presenteras i underlagslistan (underlag 1-3).

Figur 3. Förändring mellan första och andra urvalet vt 2016 och vt 2017, antal antagna som antagits till sitt förstahandsval.

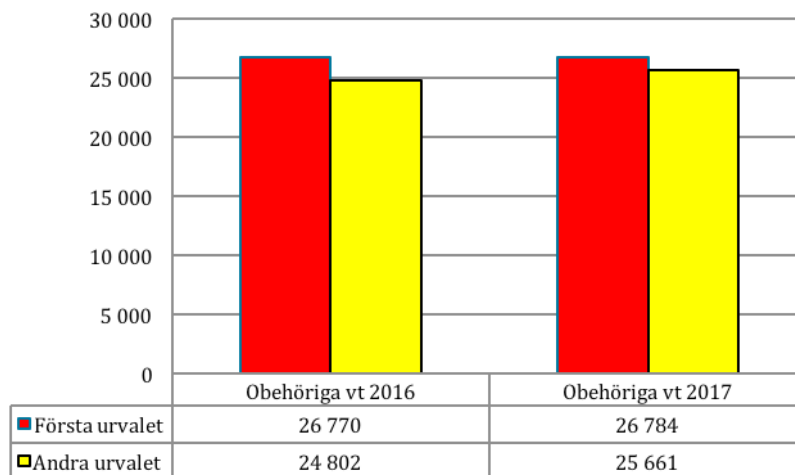

Data innehåller inte inställda utbildningar.

Antalet antagna som antagits till sitt förstahandsval har minskat något mellan vt 2016 och vt 2017, efter både första och andra urvalet (figur 3). Minskningen är relativt sett lika stor som minskningen av det totala antalet antagna. Det innebär att andelen av de antagna som antagits till sitt första-

handsval är densamma vt 2017 som vt 2016 både vid första urvalet (67 procent) och vid andra urvalet (68 procent).

Figur 4. Förändring mellan första och andra urvalet vt 2016 och vt 2017: antal sökande som är obehöriga till samtliga utbildningsalternativ de sökt.

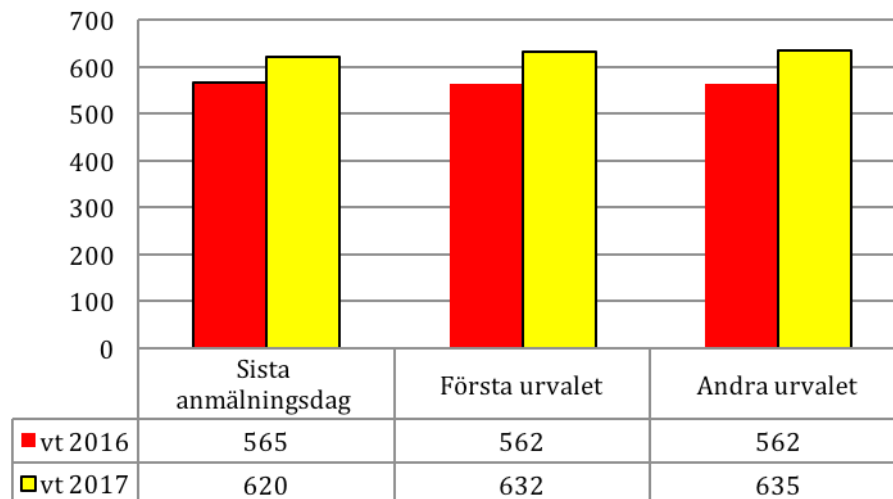
Data innehåller inte inställda utbildningar.

En grupp sökande är inte behöriga till något av de utbildningsalternativ de sökt (figur 4). Andelen obehöriga sökande av det totala antalet sökande var vid andra urvalet vt 2017 drygt tio procent, vilket är en liten uppgång från vt 2016 då andelen var drygt nio procent.

Förändringen i antal obehöriga sökande mellan det första och andra urvalet är båda åren måttlig. Den förklaras troligtvis av att ett antal av de sökande som bedömdes vara obehöriga till samtliga sina sökta utbildningsalternativ i det första urvalet lämnat in sena anmälningar och i vissa fall i det andra urvalet visat sig vara behöriga till något eller några av de alternativ de sökt i sina sena anmälningar.

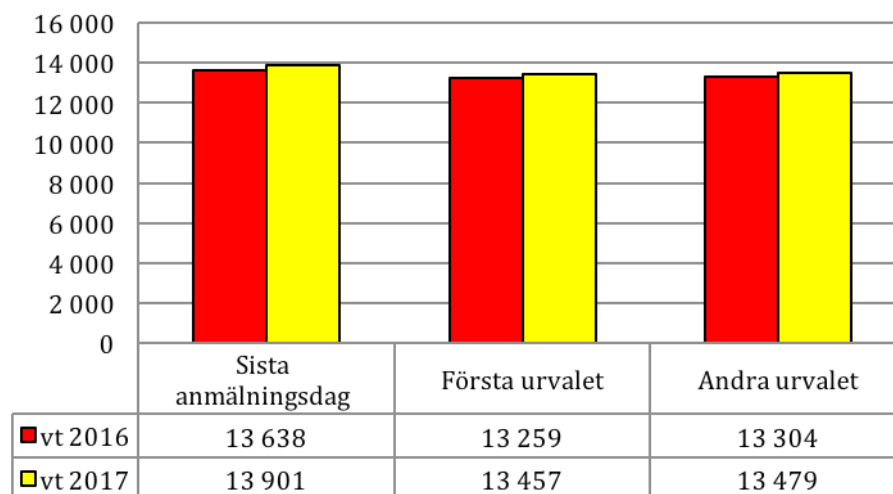
Fler program och kurser erbjuds

Figur 5. Antal program vt 2016 och vt 2017: Sista anmälningssdag, första och andra urvalet.

Data innehåller inte inställda utbildningar.

Figur 6. Antal kurser vt 2016 och vt 2017: Sista anmälningssdag, första och andra urvalet.

Data innehåller inte inställda utbildningar.

Under en antagningsomgång kan lärosäten lägga till eller ställa in utbildningar, bland annat på grund av att det är för få sökande eller att förutsättningarna att ge utbildning förändrats. Här presenteras förändringen av antalet utbildningar mellan sista anmälningssdag, första urvalet och andra urvalet.

Mönstret är likartat vt 2017 och vt 2016, trots att antalet kurser ökat lite (upp 1,3 procent) medan antalet program ökat med 13 procent vid andra urvalet vt 2017 jämfört med vt 2016 (figur 5 och 6). Mellan sista anmälningssdag och första urvalet sker den största förändringen, omkring två procent både

vt 2017 och vt 2016. Mellan första och andra urvalet var det nära nog ingen förändring alls vid någon av antagningsomgångarna.

Minskad konkurrens vt 2017

Antagningen av studenter till utbildningar vid universitet och högskolor brukar beskrivas som antingen hårt konkurrensutsatt med höga krav på betyg för att en sökande ska ha en chans att komma in, eller som att det finns en mängd utbildningar med få eller inga sökande alls och att det är fullt av "tomma" platser. Båda fenomenen existerar.

Genom att studera konkurrenssituationen per utbildningstyp och -nivå, det vill säga hur stor del av utbildningsutbudet som det var konkurrens till uppdelat på kurser respektive program på grundnivå, avancerad nivå respektive oklassad nivå, erhålls en uppfattning om vad för sorts utbildning de presumtiva studenterna efterfrågar.

Med konkurrens menas att det finns reserver

Konkurrens syftar på utbildningar till vilka det finns minst en reservplacerad sökande, där alltså söktrycket är större än antalet tillgängliga platser. Till utbildningar som saknade reservplacerade har samtliga sökande vanligen antagits, vilket indikerar att urval inte behövt göras och att det därmed inte förelåg konkurrens.

Konkurrens till 15 procent av alla utbildningar

Tabell 1: Konkurrenssituationen på utbildningar vt 2017 efter andra urvalet.

Utbildningstyp	Nivå						Totalt	
	Grund inkl. bas		Avancerad		Ej klassad		Antal	% K/ej K
	Antal	% K/ej K	Antal	% K/ej K	Antal	% K/ej K		
Program	540		95		17		652	
- Konkurrens	246	(46 %)	41	(43 %)	0	(0 %)	287	(44 %)
- Ej konkurrens	294	(54 %)	54	(57 %)	17	(100 %)	365	(56 %)
Kurs (inkl. kurspaket)	9 624		4 533		207		14 364	
- Konkurrens	1 512	(16 %)	406	(9 %)	57	(28 %)	1 975	(14 %)
- Ej konkurrens	8 112	(84 %)	4 127	(91 %)	150	(72 %)	12 389	(86 %)
Summa	10 164		4 628		224		15 016	
- Konkurrens	1 758	(17 %)	447	(10 %)	57	(25 %)	2 262	(15 %)
- Ej konkurrens	8 406	(83 %)	4 181	(90 %)	167	(75 %)	12 754	(85 %)

* % K/ ej K = Andelen utbildningar med respektive utan konkurrens. Data innehåller samtliga utbildningar som erbjudits till och med andra urvalet, inklusive kurspaket och inställda utbildningar.

Vid andra urvalet erbjöds drygt 15 000 utbildningar med studiestart vårterminen 2017. Av dessa utbildningar var 4 procent eller 652 program och 96 procent eller 14 364 kurser eller kurspaket.

Av samtliga utbildningar var det konkurrens till 15 procent eller drygt 2 260 och följaktligen inte konkurrens till 85 procent eller drygt 12 750. På program var det konkurrens till 44 procent eller nära 290, medan motsvarande andel för kurser var betydligt lägre, 14 procent eller 1 975.

Vanligare med konkurrens till utbildningar på grundnivå

Studeras konkurrenssituationen per utbildningsnivå framgår att andelen utbildningar med konkurrens är högre på grundnivå (inklusive basårutbildning) än på avancerad nivå, 17 respektive 10 procent. Mönstret med högre andel utbildningar med konkurrens på grundnivå än på avancerad nivå gäller både program och kurser.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att konkurrenssituationen skiljer sig åt mellan program och kurser och mellan utbildningsnivåer. Det är också uppenbart att urval inte behövs till en majoritet av all utbildning som erbjuds eftersom det inte var konkurrens till 85 procent av de 15 000 utbildningar som erbjöds våren 2017. Konkurrens förekommer dock, i störst utsträckning till programutbildningar på grundnivå (46 procent) och i minst utsträckning till kurser på avancerad nivå (10 procent). Ej nivåklassade kurspaket är undantagna här eftersom de i sammanhanget är så få.

Sex av tio sökande konkurrerar om platser

Bilden av konkurrenssituationen blir en annan om man utgår från de sökande och studerar hur stor andel av dem som sökt utbildningar i konkurrens fördelade över utbildningstyp och -nivå. Förstahandssökande studeras här eftersom de bara räknas en gång per den utbildning de sökt till i första hand.

Tabell 2: Konkurrenssituationen för förstahandssökande vt 2017 efter andra urvalet.

Utbildningstyp	Nivå						Totalt	
	Grund inkl. bas		Avancerad		Ej klassad			
	Antal	% K/ej K	Antal	% K/ej K	Antal	% K/ej K	Antal	% K/ej K
Program	50 854		5 256		0		56 110	
- Konkurrens	47 761	(94 %)	4 152	(79 %)	0	(0 %)	51 913	(93 %)
- Ej konkurrens	3 093	(6 %)	1 104	(21 %)	0	(0 %)	4 197	(7 %)
Kurs (inkl. kurspaket)	158 013		27 968		9 620		195 601	
- Konkurrens	76 385	(48 %)	7 845	(28 %)	6 231	(65 %)	90 461	(46 %)
- Ej konkurrens	81 628	(52 %)	20 123	(72 %)	3 389	(35 %)	105 140	(54 %)
Summa	208 867		33 224		9 620		251 711	
- Konkurrens	124 146	(59 %)	11 997	(36 %)	6 231	(65 %)	142 374	(57 %)
- Ej konkurrens	84 721	(41 %)	21 227	(64 %)	3 389	(35 %)	109 337	(43 %)

* % K/ ej K = Andelen av de sökande som söker i, respektive ej i, konkurrens. Data innehåller samtliga utbildningar som erbjödits till och med andra urvalet, inklusive kurspaket och inställda utbildningar.

Vid andra urvalet var det nästan 252 000 förstahandssökande till utbildningar med studiestart vårterminen 2017. Av dessa sökte 22 procent eller drygt 56 100 till program och 49 procent eller 195 600 till kurser eller kurspaket. Av samtliga förstahandssökande sökte 57 procent i konkurrens och följaktligen 43 procent inte i konkurrens. Till program sökte 93 procent i konkurrens, medan motsvarande andel till kurser var lägre, 46 procent.

Över 90 procent konkurrerar till program på grundnivå

Andelen förstahandssökande i konkurrens är högre på grundnivå (inklusive basårutbildning) än på avancerad nivå, 59 respektive 36 procent. Mönstret med högre andel sökande i konkurrens på grundnivå än på avancerad nivå gäller både program och kurser.

Konkurrenssituationen för förstahandssökande skiljer sig åt mellan program och kurser och mellan utbildningsnivåer. Förstahandssökande söker i konkurrens främst till programutbildningar på grundnivå (94 procent) och i minst utsträckning till kurser på avancerad nivå (36 procent).

Nästan sex av tio sökande konkurrerar, men det är bara konkurrens på 15 procent av alla utbildningar

Sammanfattningsvis så ser konkurrensbilden för de förstahandssökande väsentligt annorlunda ut jämfört med hur den ser ut om man tittar på konkurrenssituationen per utbildning. Totalt sett ville 57 procent av alla förstahandssökande komma in på 15 procent av vårens 15 000 utbildningar vid universitet och högskolor.

Huvudförklaringen till detta är naturligtvis att utbildningarna är olika stora och att antalet sökande per utbildningsplats varierar kraftigt. Exempelvis var det till våren 2017 i genomsnitt 194 förstahandssökande per program på grundnivå med konkurrens, medan det i genomsnitt var 5 förstahandssökande per kurs på avancerad nivå utan konkurrens.

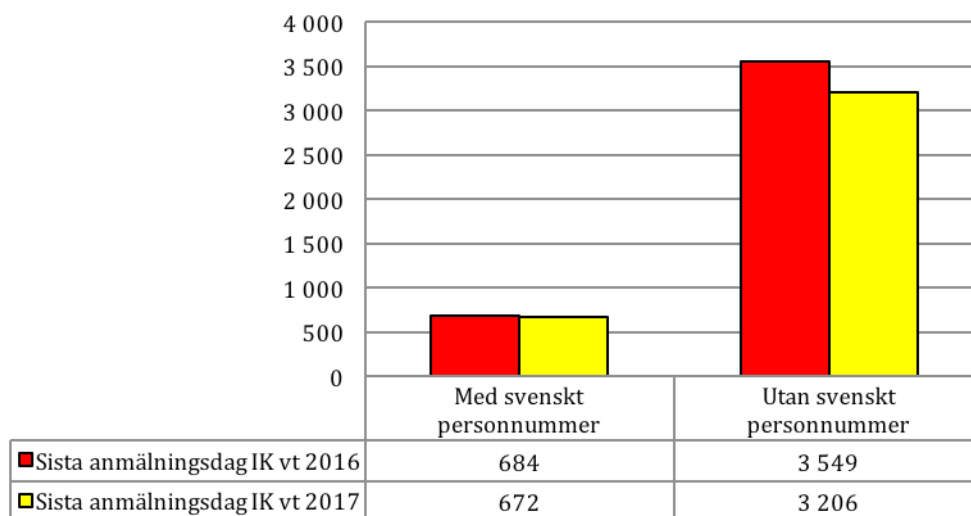
IK och MASTER – de internationella antagningsomgångarna

Antagningsomgångarna till internationella kurser (IK) och masterutbildningar (MASTER) vårterminen 2017 är betydligt mindre omfattande än den nationella antagningsomgången vt 2017. De internationella antagningsomgångarna inrättades för några år sedan i syfte att koncentrera och effektivisera värderingen av utländska sökandes meriter.

De internationella utbildningar som erbjuds i dessa antagningsomgångar ges vanligen på engelska och marknadsförs främst mot utländska sökande, men är också öppna att söka för svenska sökande.

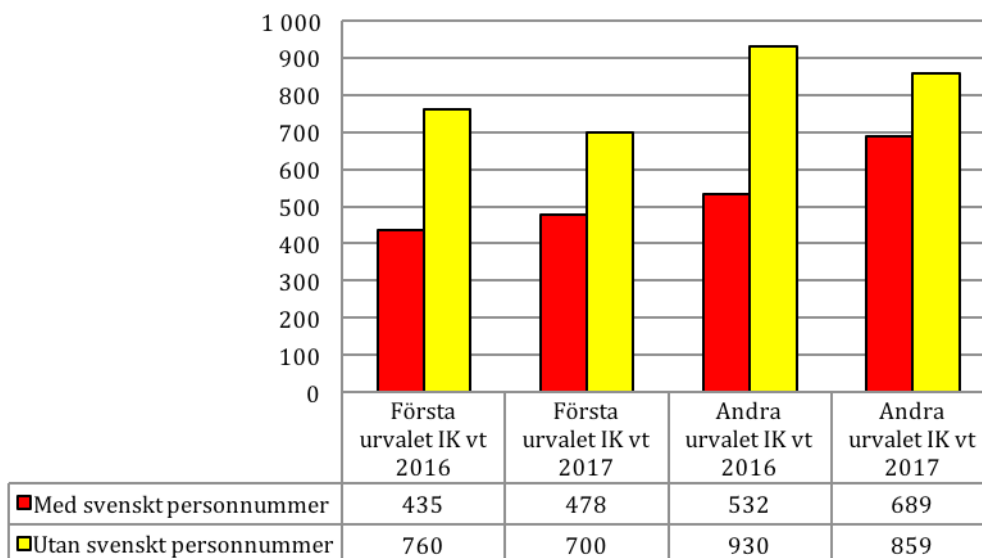
IK vt 2016 och vt 2017

Figur 7. Totalt antal sökande med och utan svenskt personnummer vid sista anmälningsdag IK vt 2016 och IK vt 2017.

Av figur 7 framgår att det skett en viss minskning av antalet sökande utan svenskt personnummer (-10 procent) och att även antalet sökande med svenskt personnummer minskat (-2 procent). Sammantaget har det totala antalet sökande minskat med åtta procent mellan vt 2016 och vt 2017. Av alla sökande vid sista anmälningsdag IK vt 2017 var 83 procent utan svenskt personnummer.

Figur 8. Antal behöriga sökande med och utan svenskt personnummer vid första och andra urvalet IK vt 2016 och vt 2017.

Vid en genomgång antalet *behöriga* sökande vid första och andra urvalet IK vt 2016 och 2017 framträder en annan bild (figur 8). Antalet behöriga sökande med svenskt personnummer har ökat vid både första och andra urvalet vt 2017 jämfört med vt 2016, samtidigt som antalet behöriga sökande utan svenskt personnummer minskat vid båda urvalen.

Antalet behöriga sökande ökar mellan urvalen

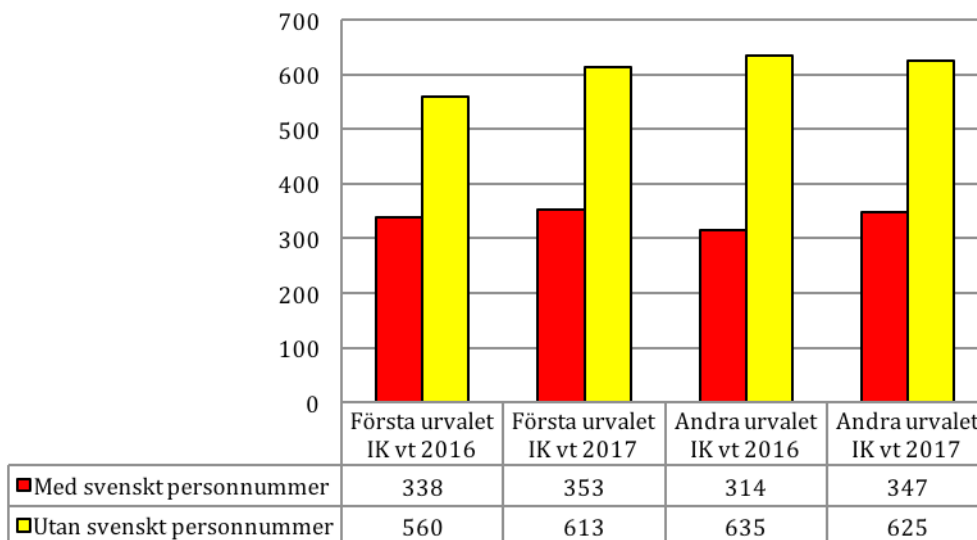
Mellan första och andra urvalet ökar antalet behöriga sökande för både de med och de utan svenskt personnummer, och mönstret är detsamma både i IK vt 2016 och i IK vt 2017. En möjlig förklaring till ökningen av antalet behöriga sökande utan svenskt personnummer mellan urvalen är att det tar längre tid för dem att komplettera sina betyg. Generellt sett är det lättare för sökande med svenska meriter att komplettera sina betyg eftersom de hämtas in från ett system där meriterna redan finns registrerade, vilket förenklar processen. Sökande med utländska meriter måste själva skicka in sina kompletteringar och behöver bifoga intyg på sina språkkunskaper i engelska. Kommer kompletteringarna in efter sista kompletteringsdag blir de behörighetsbedömda inför andra urvalet.

Det kan också vara så att sökande sent visar sin betalningsstatus (om de är skyldiga att betala anmälningsavgift eller inte). Detta leder till att sökande som bedöms vara skyldiga att betala anmälningsavgift registreras som sena sökande och därför inte räknas med bland behöriga sökande förrän i det andra urvalet. Avgiftsskyldigheten är något som prövas och som kan kräva kompletteringar för att säkerställas. Avgiftsskyldighet är också något som kan förändras över tid, från en termin till en annan.

Av de behöriga sökande utan svenskt personnummer i andra urvalet IK vt 2017 var 439 friade från att betala anmälningsavgift och 456 skyldiga att betala anmälningsavgift. I andra urvalet IK vt 2016 var antalet 409 res-

pektive 521. Det innebär att andelen betalningsskyldiga av behöriga sökande utan svenskt personnummer har minskat från 56 till 53 procent mellan antagningsomgångarna.

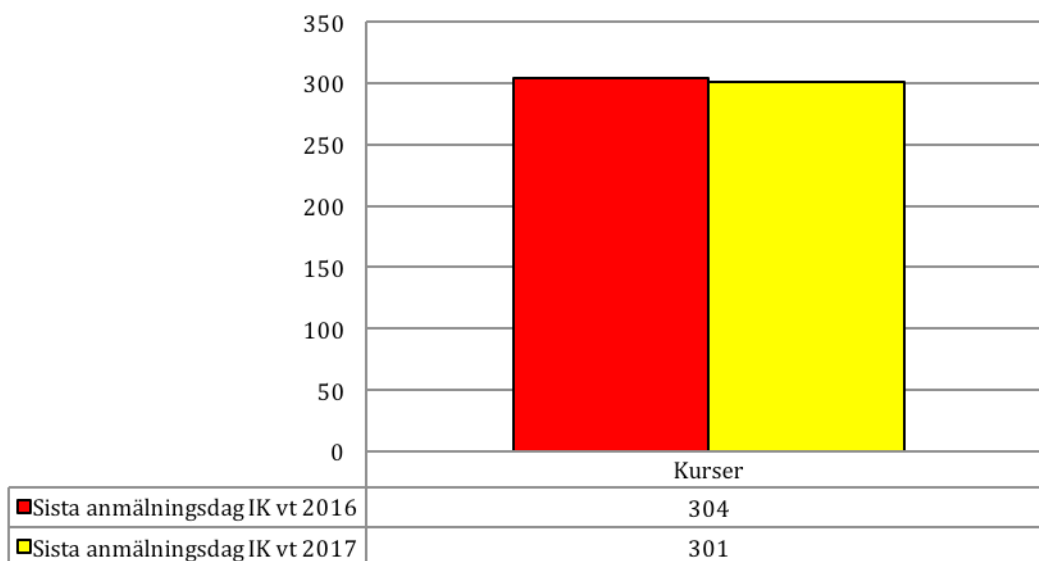
Figur 9. Antal antagna med och utan svenskt personnummer vid första och andra urvalet IK vt 2016 och IK vt 2017

Det var fler som antogs till något av sina sökta utbildningsalternativ av dem utan, än av dem med, svenskt personnummer både vid första och andra urvalet IK vt 2016. Bilden är densamma IK vt 2017 (figur 9). Det var fler med svenskt personnummer som antogs medan de utan svenskt personnummer var något färre vid andra urvalet IK vt 2017 än IK vt 2016 (plus 11 respektive minus 2 procent).

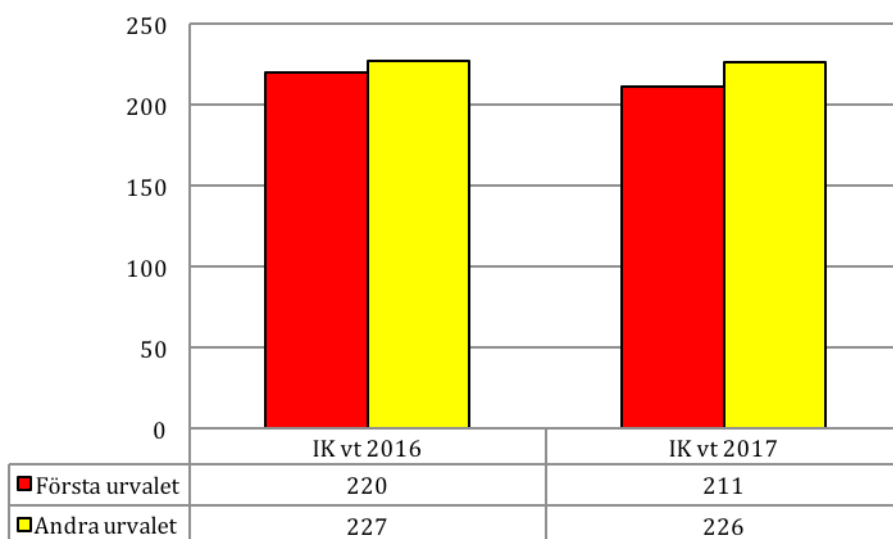
Av de antagna utan svenskt personnummer i det andra urvalet IK vt 2017 var 256 friade från att betala anmälningavgift och 369 skyldiga att betala anmälningavgift. I det andra urvalet IK vt 2016 var antalet 254 respektive 381. Det innebär att andelen betalningsskyldiga av antagna utan svenskt personnummer i det andra urvalet IK vt 2017 var 59 procent, att jämföra med 60 procent i det andra urvalet IK vt 2016.

Figur 10. Antal kurser vid sista anmälningsdag IK vt 2016 och vt 2017

Det var en procent färre internationella kurser som erbjöds våren 2017 än våren 2016 (figur 10).

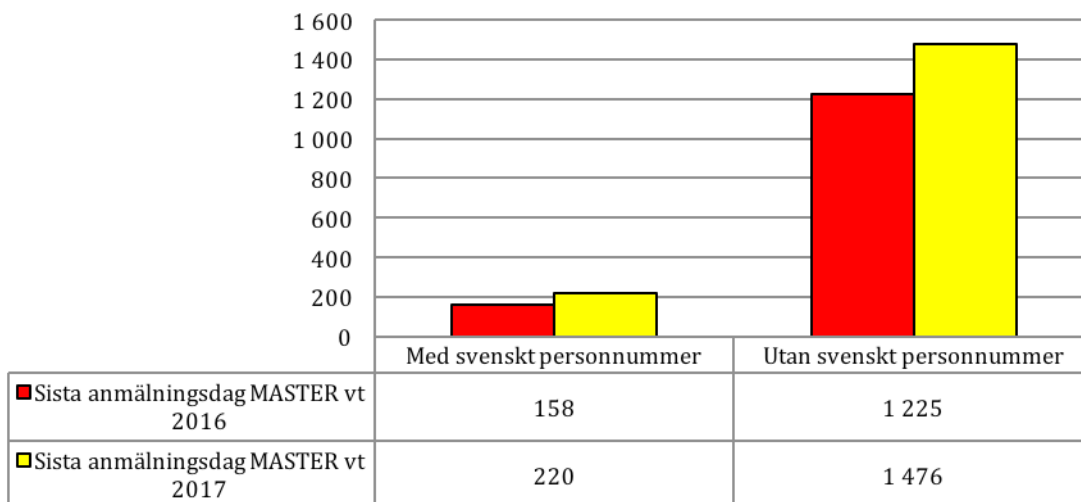
Figur 11. Antal kurser med behöriga sökande vid första och andra urvalet IK vt 2016 och vt 2017

Antalet kurser med behöriga sökande var fler i det andra urvalet än i det första urvalet båda åren (figur 11). Förklaringen är sannolikt att sökande som inte antagits till sitt förstahandsval, eller kanske inte till något av sina sökta utbildningsalternativ, till det andra urvalet sökte kurser som de faktiskt var behöriga till. Ett kanske ännu viktigare skäl är att sökande kan komplettera sina meriter. Sökande som bedömdes som obehöriga i första urvalet kan efter kompletteringar bedömas som behöriga i det andra urvalet, även om deras anmälan då räknas som sen anmälan.

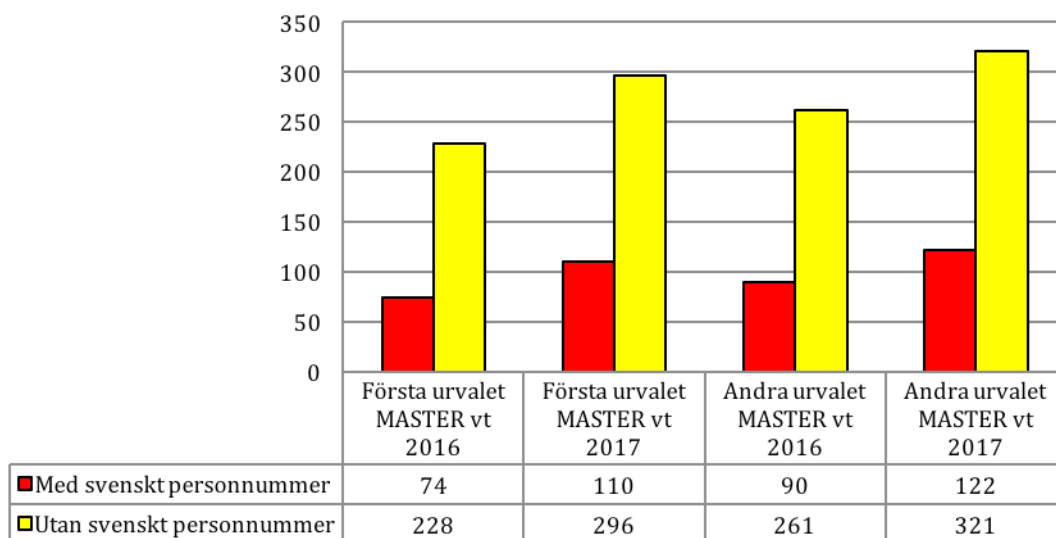
MASTER vt 2016 och vt 2017

Figur 12. Totalt antal sökande med och utan svenskt personnummer vid sista anmälningsdag MASTER vt 2016 och vt 2017.

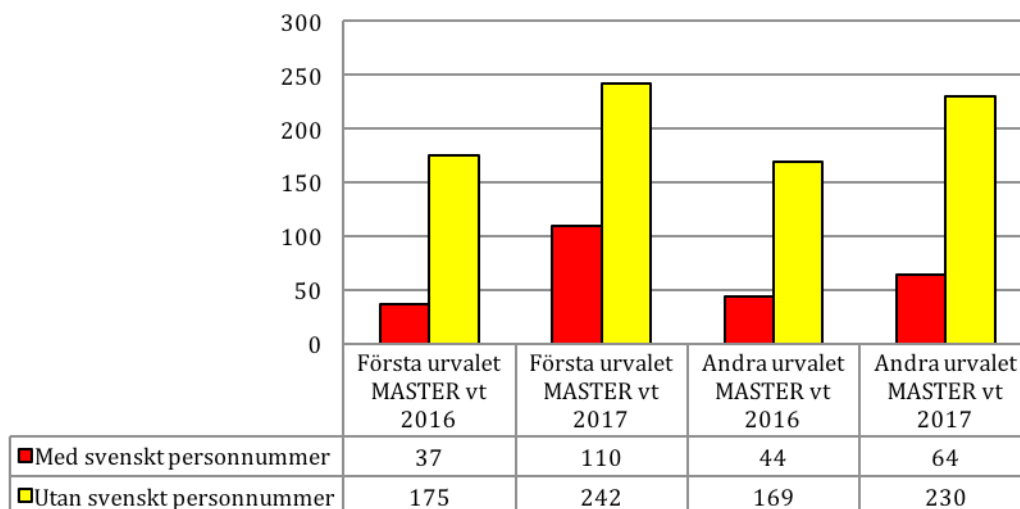

Av figur 12 framgår att det skett en ökning av både antalet sökande med svenskt personnummer (+ 39 procent) och antalet sökande utan svenskt personnummer (+ 20 procent). Sammantaget har det totala antalet sökande ökat med 23 procent mellan vt 2016 och vt 2017. Av samtliga sökande vid sista anmälningsdag IK vt 2017 var 87 procent utan svenskt personnummer.

Figur 13. Antal behöriga sökande med och utan svenskt personnummer vid första och andra urvalet MASTER vt 2016 och MASTER vt 2017.

Figur 14. Antal antagna med och utan svenskt personnummer vid första och andra urvalet MASTER vt 2016 och MASTER vt 2017.

När man enbart tittar på gruppen *behöriga* av samtliga sökande till internationella masterprogram våren 2017 och våren 2016 framgår det att antalet behöriga sökande både med och utan svenskt personnummer ökat och att antalet ökar mellan första och andra urvalet båda vårterminerna (figur 13). När det gäller behöriga sökande utgör sökande utan svenskt personnummer 72 procent vid andra urvalet våren 2017.

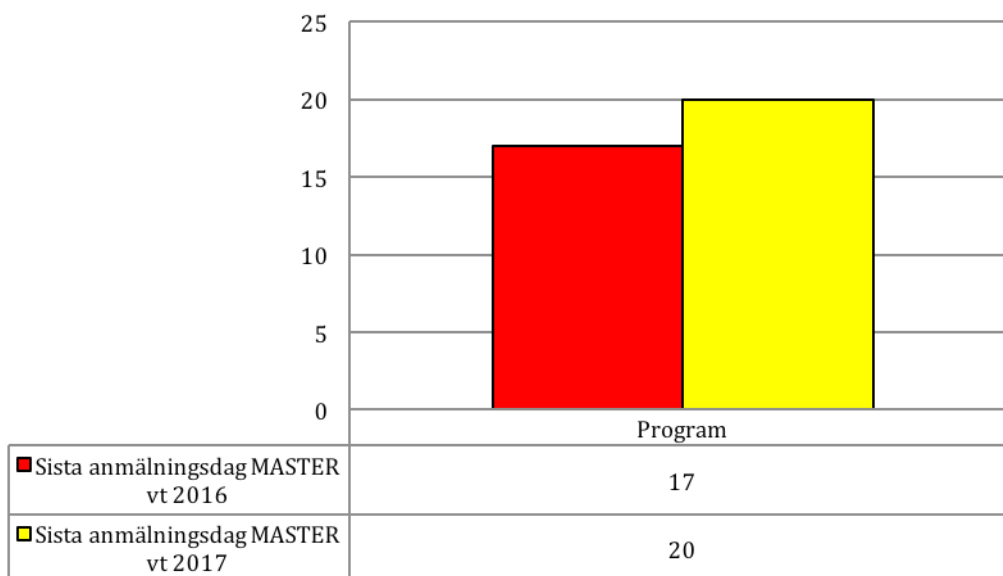
Det var fler *antagna* både med och utan svenskt personnummer vid andra urvalet MASTER vt 2017 än MASTER vt 2016 (45 respektive 36 procent). Andelen som antagits på något av de masterprogram de var behöriga sökande till är dock något lägre för de sökande med svenskt personnummer (52 procent) jämfört med andelen antagna av de behöriga sökande utan svenskt personnummer (72 procent) vid andra urvalet våren 2017 (figur 14).

Fler avgiftsskyldiga är behöriga och antas

Av de behöriga sökande utan svenskt personnummer i andra urvalet MASTER vt 2017 (figur 13) var 149 friade från att betala anmälningsavgift och 172 skyldiga att betala anmälningsavgift. I det andra urvalet MASTER vt 2016 var antalet 120 respektive 141. Det innebär att andelen betalningsskyldiga av behöriga sökande utan svenskt personnummer i det andra urvalet MASTER är 54 procent både vt 2016 och vt 2017.

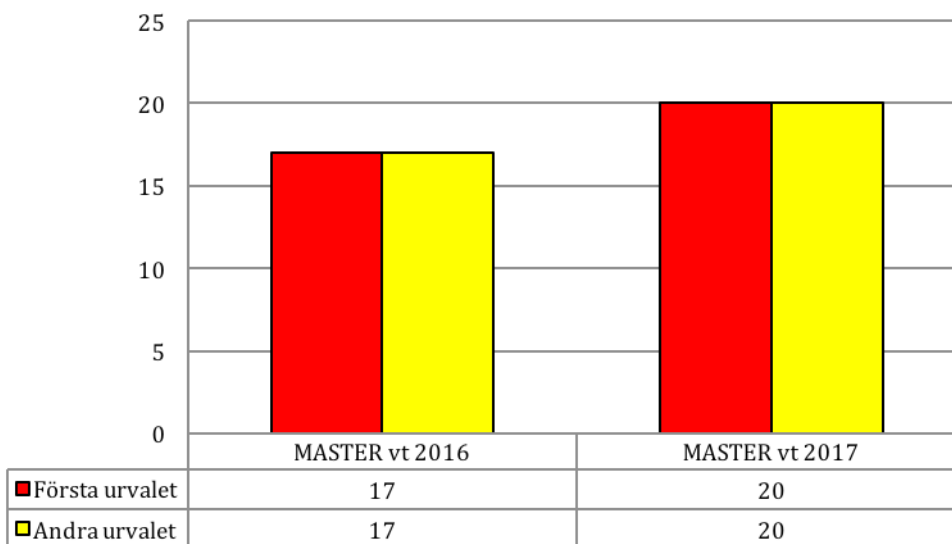
Av de antagna utan svenskt personnummer i det andra urvalet MASTER vt 2017 (figur 14) var 54 friade från att betala anmälningsavgift och 115 skyldiga att betala anmälningsavgift. I det andra urvalet MASTER vt 2016 var antalet 79 respektive 151. Det innebär att andelen betalningsskyldiga av de antagna utan svenskt personnummer i det andra urvalet MASTER vt 2017 var 66 procent, att jämföra med 68 procent i det andra urvalet MASTER vt 2016.

Figur 15. Antal program vid sista anmälningdag MASTER vt 2016 och MASTER vt 2017.

De internationella masterutbildningarna utgörs endast av programutbildningar. Det var 18 procent fler internationella masterprogram som erbjöds våren 2017 än våren 2016 (figur 15).

Figur 16. Antal program med behöriga sökande vid första och andra urval MASTER vt 2016 och MASTER vt 2017.

Antalet program med behöriga sökande har ökat mellan våren 2016 och våren 2017, både i första och andra urvalet (figur 16).

Konsekvens av anmälningavgifter i IK och MASTER

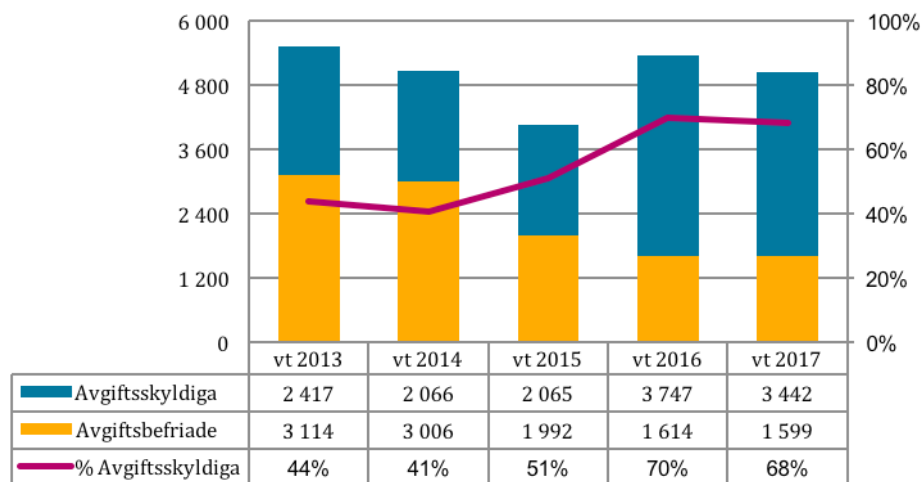
Innan anmälning- och studieavgifter infördes hösten 2011³ var det många utländska sökande till svensk högskoleutbildning som inte påbörjade studier. Deras meriter värderades dock. Det var, och är fortfarande, mer komplicerat och tar längre tid än att värdera sökande med svenska meriter. Eftersom det var få utländska sökande som började studera gjordes många värderingar i onödan.

Ett av syftena med avgiftsinförandet var att minska mängden onödiga meritvärderingar. Förhoppningen var att bara ett fåtal sökande som inte tänkte påbörja studier skulle vara villiga att betala en anmälningavgift för att få sina meriter värderade. Efter avgiftsinförandet minskade antalet sökande utan svenskt personnummer med över 80 procent och även antalet onödiga meritvärderingar minskade kraftigt.

Andelen avgiftsskyldiga sökande ökar

Under de senaste åren har det totala antalet sökande i de internationella antagningsomgångarna ökat, men utvecklingen av detta antal säger lite om utvecklingen av antalet sökande som verkligen vill påbörja studier. Nedan ges en fördjupad bild av den utvecklingen, som börjar med utvecklingen för IK vt 2013 – vt 2017.

Figur 17. Sökande, totalt antal avgiftsskyldiga respektive avgiftsbefriade, samt andelen avgiftsskyldiga sökande, vid första urvalet IK vt 2013 – IK vt 2017.

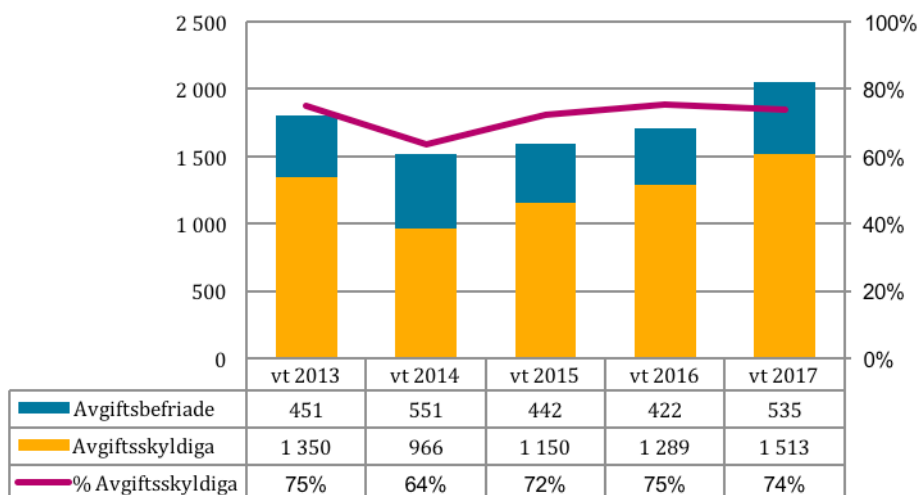
Det totala antalet sökande i vårantagningarna till IK har vid det första urvalet fluktuerat mellan 4 000 och 5 500 under de fem senaste vårarna. Till IK vt 2017 var det sex procent färre sökande än till vt 2016. Minskningen beror på att färre avgiftsskyldiga sökt vt 2017 än vt 2016 (åtta procent färre), samtidigt som färre avgiftsbefriade sökt (en procent färre). Sammantaget innebär det

3. Från och med hösten 2011 ska studenter som inte deltar i utbytesstudier och som kommer från länder utanför EU/EES och Schweiz betala både anmälning- och studieavgifter för att studera i högskoleutbildning i Sverige.

att en något längre andel av de sökande utgörs av avgiftsskyldiga, 68 procent vt 2017 mot 70 procent vt 2016.

Utvecklingen är en annan för MASTER.

Figur 18. Sökande, totalt antal avgiftsskyldiga respektive avgiftsbefriade, samt andelen avgiftsskyldiga sökande, vid första urvalet MASTER vt 2013 – MASTER vt 2017.

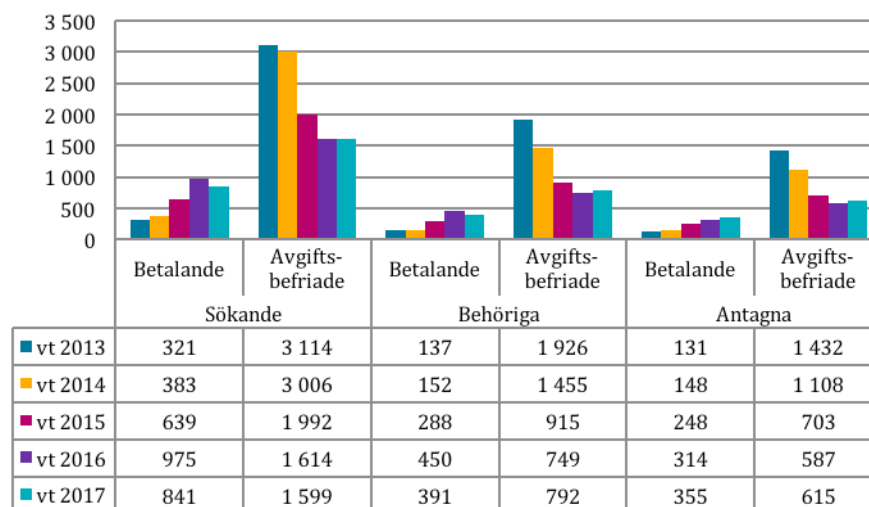
Det totala antalet sökande i vårantagningarna till MASTER har vid det första urvalet fluktuerat mellan 1 500 och drygt 2 000 under de fem senaste vårarna. Till MASTER vt 2017 var det 20 procent fler sökande än till MASTER vt 2016. Ökningen beror på att fler både avgiftsskyldiga och avgiftsbefriade sökt vt 2017 än vt 2016 (17 respektive 27 procent fler). Sammantaget innebär det att en något lägre andel av de sökande utgörs av avgiftsskyldiga, 74 procent vt 2017 mot 75 procent vt 2016.

En av fyra avgiftsskyldiga studenter betalar

Att fler avgiftsskyldiga söker är emellertid ingen säker indikation på att fler avgiftsskyldiga verkligen vill studera i Sverige. En bättre indikation på det är de avgiftsskyldiga sökande som också betalat anmälningsavgiften. Det måste de göra för att deras meriter ska värderas så att de kan bli antagna till utbildning. Dessa betalande kan därmed betraktas som att de verkligen vill (eller har ekonomisk möjlighet att) börja studera.

En mindre andel av de avgiftsskyldiga sökandena betalar. De som inte betalat anmälningsavgiften meritvärderas inte, ingår inte i urval och antas inte. Till IK vt 2017 var det 24 procent och till MASTER vt 2017 var det 27 procent av de avgiftsskyldiga sökandena som betalade, medan 76 respektive 73 procent av de avgiftsskyldiga sökandena inte gjorde det.

Figur 19. Totalt antal sökande, behöriga sökande respektive antagna uppdelat på betalande respektive avgiftsbefriade vid första urvalet IK vt 2013 – IK vt 2017.

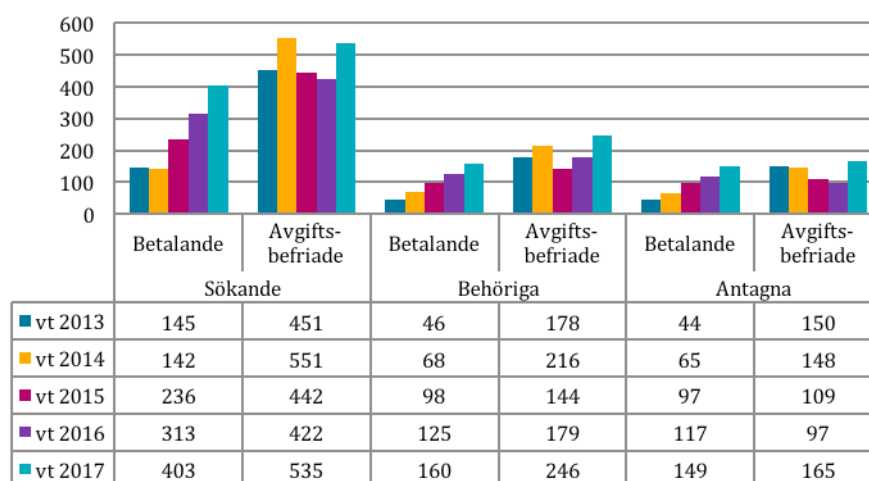

Färre betalande och behöriga sökande, men fler antas

Utvecklingen vt 2013–vt 2017 av antalet sökande ser annorlunda ut om betalande används som indikator på verkligt studieintresse. Som framgår av figur 19 så var det 841 betalande sökande IK vt 2017, en minskning med 14 procent från vt 2016.

Antalet betalande sökande till IK vt har ökat sedan vt 2013 medan antalet avgiftsbefriade sökande minskat. Fördelningen av de sökande har förskjutits mot en större andel betalande, även om de avgiftsbefriade fortfarande är i majoritet.

Figur 20. Totalt antal sökande, behöriga sökande respektive antagna uppdelat på betalande avgiftsskyldiga och avgiftsbefriade vid första urvalet MASTER vt 2013 – MASTER vt 2017.

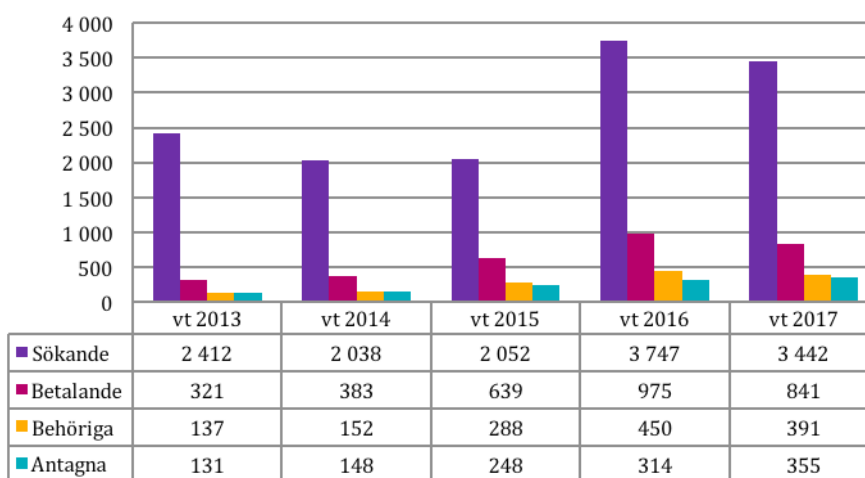

Utvecklingen är snarlik för de internationella mastersprogrammen, men antalen är lägre. Som framgår av figur 20 så var det 403 betalande sökande MASTER vt 2017, en ökning med 29 procent från vt 2016.

Många söker, var fjärde betalar, cirka 40 procent är behöriga och av dem antas nio av tio

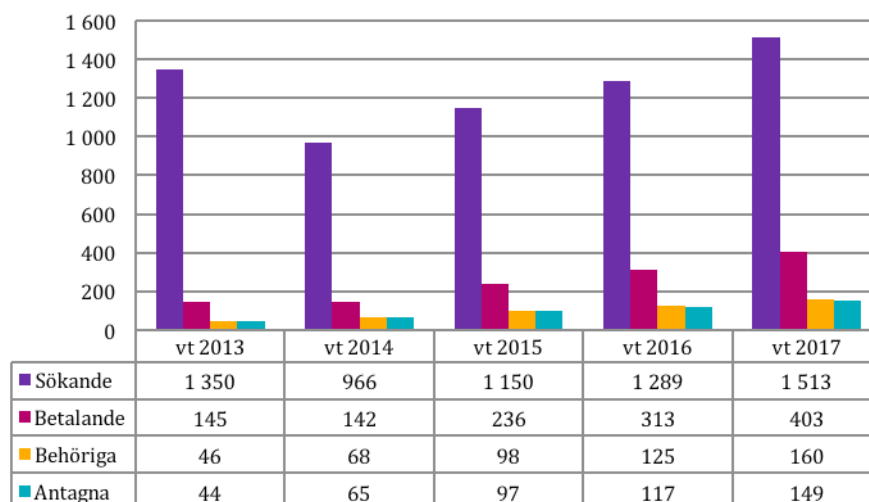
Långt ifrån alla sökande uppfyller behörighetskraven till den eller de utbildning-/ar de sökt. Det gäller både till IK och MASTER för både betalande och avgiftsbefriade sökande. Av betalande sökande till IK respektive MASTER var 46 respektive 40 procent behöriga vid första urvalet. Till både IK och MASTER antogs drygt 90 procent av de behöriga sökande.

Figur 21. Enbart avgiftsskyldiga: sökande, betalande, behöriga och antagna vid första urvalet IK vt 2013–vt 2017.

Det innebär att till IK antogs 355 av de 3 442 ursprungliga avgiftsskyldiga sökandena. Det motsvarar tio procent. Om antalet antagna istället relateras till den bättre indikatorn på studieintresse, antalet betalande sökande, blir andelen antagna 42 procent (denna andel har varierat mellan 32 och 42 procent under perioden), och andelen antagna av avgiftsbefriade sökanden är något lägre (38 procent antagna).

Figur 22. Enbart avgiftsskyldiga: sökande, betalande, behöriga och antagna vid första urvalet MASTER vt 2013–vt 2017.

Till MASTER antogs 149 av de 1 513 ursprungliga avgiftsskyldiga sökandena. Det motsvarar 10 procent. Om antagna istället relateras till betalande sökande blir andelen antagna 37 procent (denna andel har varierat mellan 30 och 46 procent under perioden), medan andelen antagna av avgiftsbefriade sökanden är något lägre (31 procent antagna).

Alla som antas börjar dock inte studera. Av en nyligen publicerad rapport⁴ av Universitetskanslersämbetet i samarbete med Universitets- och högskolerådet framgår att bara omkring 30 procent av de avgiftsskyldiga sökande som antogs i de internationella antagningsomgångarna hösten 2015 i slutändan också registrerade sig och påbörjade studier hösten 2015. Motsvarande uppgifter för sökande ur den svenska befolkningen var cirka 80 procent. Skillnaden mellan de avgiftsskyldiga sökande och sökande ur den svenska befolkningen är därmed påtaglig sett till andelen registrerade av antagna.

Trenden är tydlig – fler betalande

Under perioden vt 2013–vt 2017 är utvecklingen tydlig. Antalet betalande avgiftsskyldiga sökande har ökat, fler är behöriga och antas, men avgiftsbefriade sökande har blivit färre. Det senare gäller framför allt till IK.

Det är också uppenbart att anmälningsavgiften har en arbetsbesparande effekt då nästan tre av fyra avgiftsskyldiga sökande inte betalat avgiften, vilket medfört att drygt 2 600 sökande till IK och drygt 1 100 sökande till MASTER inte meritvärderats.

Det är också över tid relativt stabila relationer mellan avgiftsskyldiga sökande och andelen avgiftsskyldiga som antas. Vid första urvalet under perioden vt 2013 – vt 2017 har relationen varit i genomsnitt 9 procent i IK och 7 procent i MASTER.

4. *Kartläggning av studieavgifter* - Redovisning av ett regeringsuppdrag, UKÄ-rapport nr 2017:2.

Trender

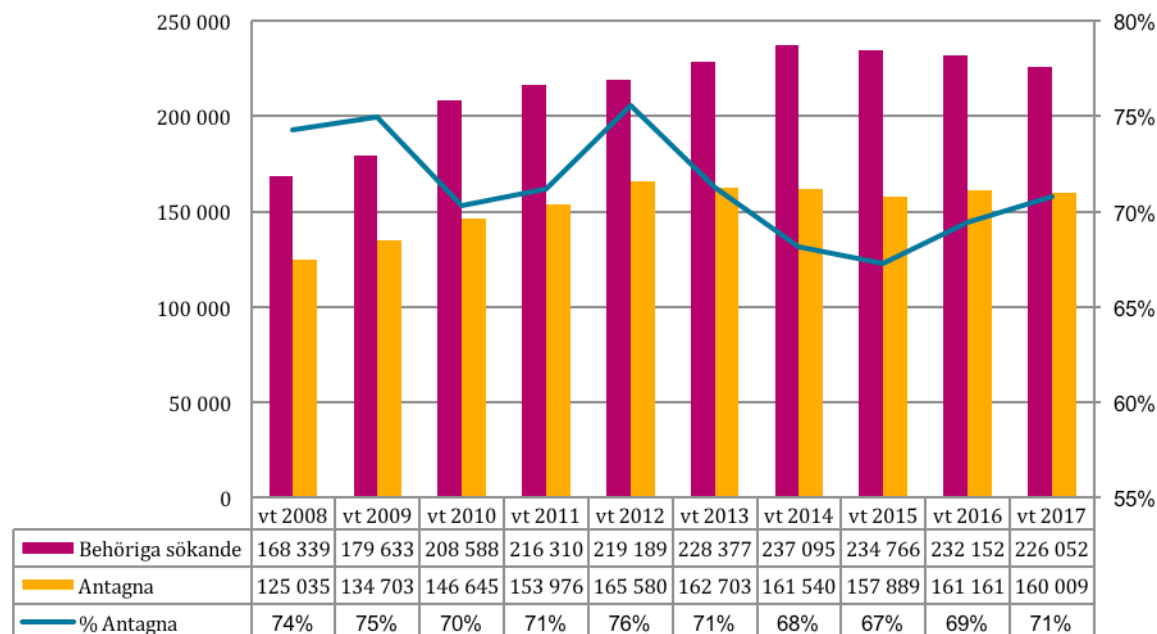
I det här avsnittet presenteras trender både när det gäller individer och när det gäller utbildningsutbudet. Om inte annat anges i anslutning till figurerna är det unika individer, inte det totala antalet anmälningar som lämnats in, som redovisas. Trendanalyserna är baserade på data från de nationella antagningsomgångarna vt 2008 – vt 2017.

Nyhet för i år

En nyhet för i år är att det är möjligt att redovisa kön för dem utan svenskt personnummer. För att kunna fortsätta följa upp intresset för högskolestudier bland kvinnor och män med svenskt personnummer redovisas kön enbart för dessa inledningsvis. Avslutningsvis redovisas även trender för dem utan svenskt personnummer uppdelade efter kön.

Förändringar i totala antalet individer vt 2008–vt 2017

Figur 23. Antal behöriga sökande, antagna och andelen antagna av sökande vid andra urvalet vt 2008–vt 2017. (Notera att den högra skalan är kapad).

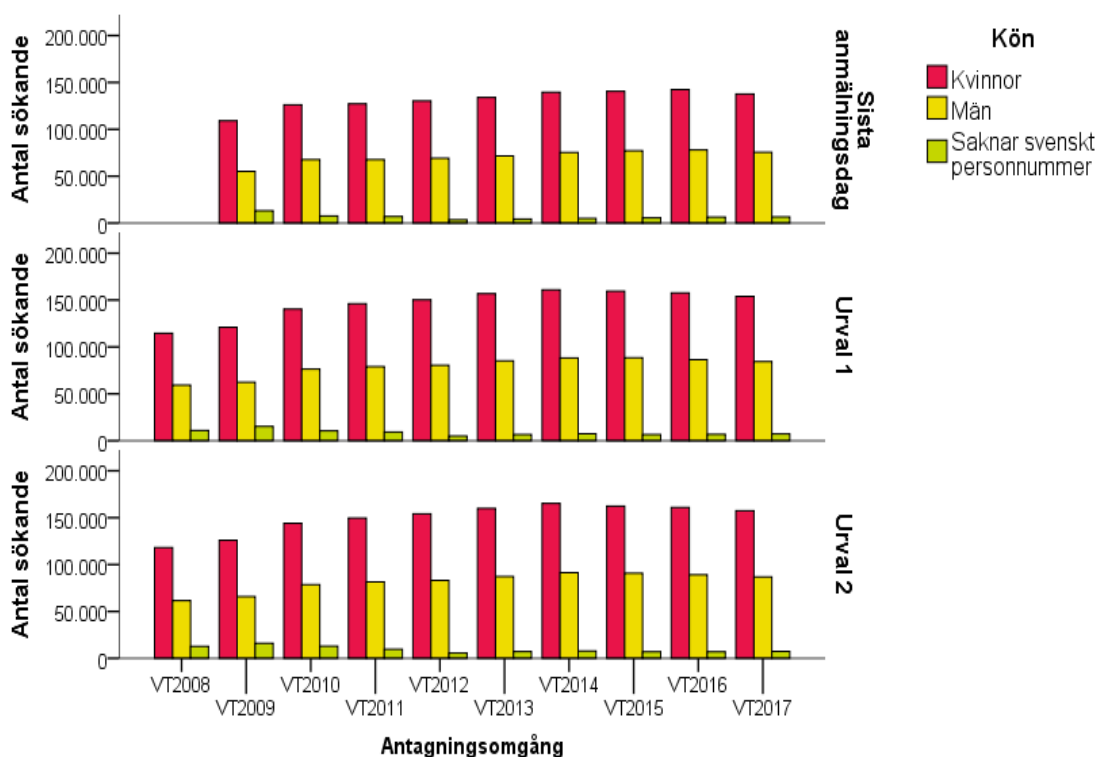
Färre antas

Antalet behöriga sökande vid andra urvalet har ökat från vt 2008 fram till vt 2014, men har gått ned därefter (figur 23). En del av nedgången av sökande

beror på färre unga sökande. Färre unga sökande beror både på att årskullarna av unga har minskat och att andelen i årskullarna som sökt gått ner. En lägre andel sökande hänger sannolikt ihop med det nuvarande goda arbetsmarknadsläget.

Antalet antagna ökade från 125 000 vt 2008 till nära 165 600 vt 2012, men minskade därefter och har sedan vt 2013 varit omkring 160 000 per vårtermin. Sammantaget innebär detta att andelen antagna minskat mellan vt 2012 – då den var som högst (76 procent) – och vt 2015, för att därefter öka igen. Konkurrenssituationen hårdnade alltså mellan vt 2012 och vt 2015, men har lättat därefter. Lättnaden mellan vt 2016 och vt 2017 beror främst på att antalet behöriga sökande gått ner mer (ned 2,6 procent) än antalet antagna (ned 0,7 procent).

Figur 24. Antal sökande vid sista anmälningssdag, första och andra urvalet vt 2008 – vt 2017: Per kön.

När svenskt personnummer saknas redovisas inte kön.

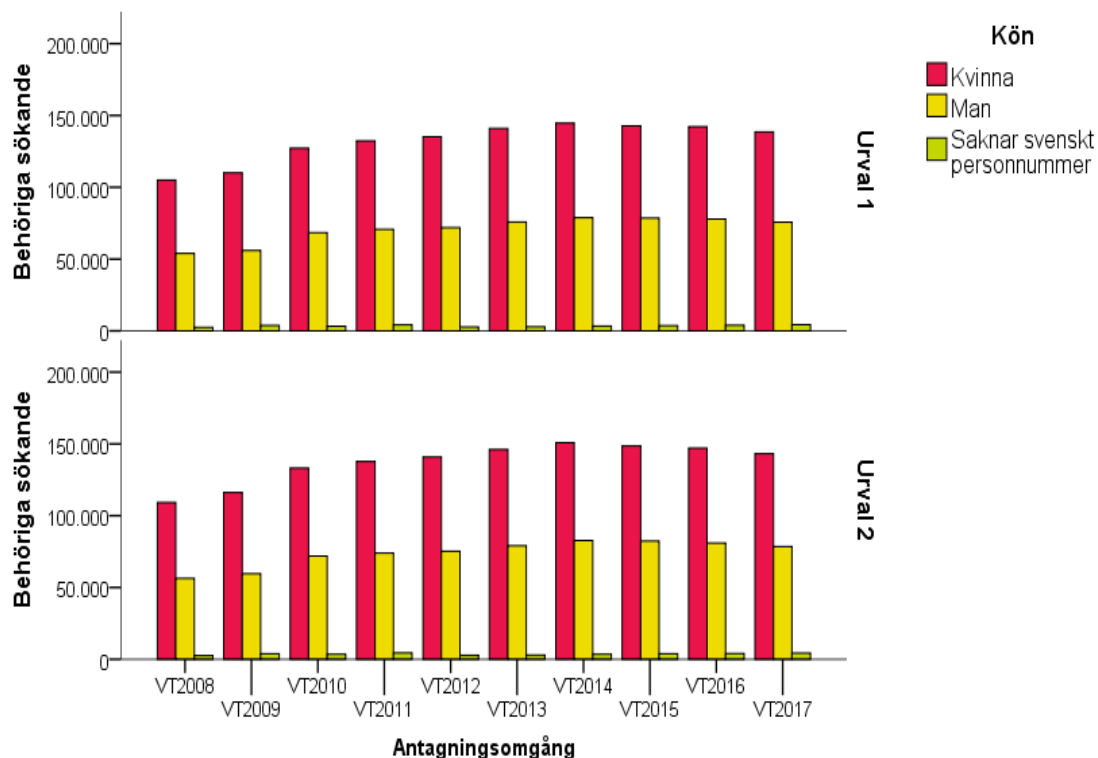
Nära två av tre sökande är kvinnor

Både antalet sökande kvinnor och antalet sökande män har ökat från vt 2008 fram till vt 2014, men både vt 2015 och vt 2016 minskade antalet sökande av båda könen vid andra urvalet (figur 24). Minskningarna har fortsatt vt 2017 för både kvinnor och män, och var relativt sett lika stor för båda könen, drygt två procent vid andra urvalet.

Sökande utan svenskt personnummer blev färre vt 2012 efter att studieavgifter infördes 2011. Vt 2013 ökade antalet igen och har sedan dess legat på omkring 7 000 sökande per termin.

Antalet sökande var genomgående större vid andra urvalet på grund av sent inkomna anmälningar. Andelen kvinnor respektive män har varit likartad under hela tidsperioden, med omkring 65 procent kvinnor och cirka 35 procent män både bland sökande vid sista anmälningssdag, första och andra urvalet.

Figur 25. Antal behöriga sökande vid första och andra urvalet vt 2008 – vt 2017: Per kön.

När svenskt personnummer saknas redovisas inte kön.

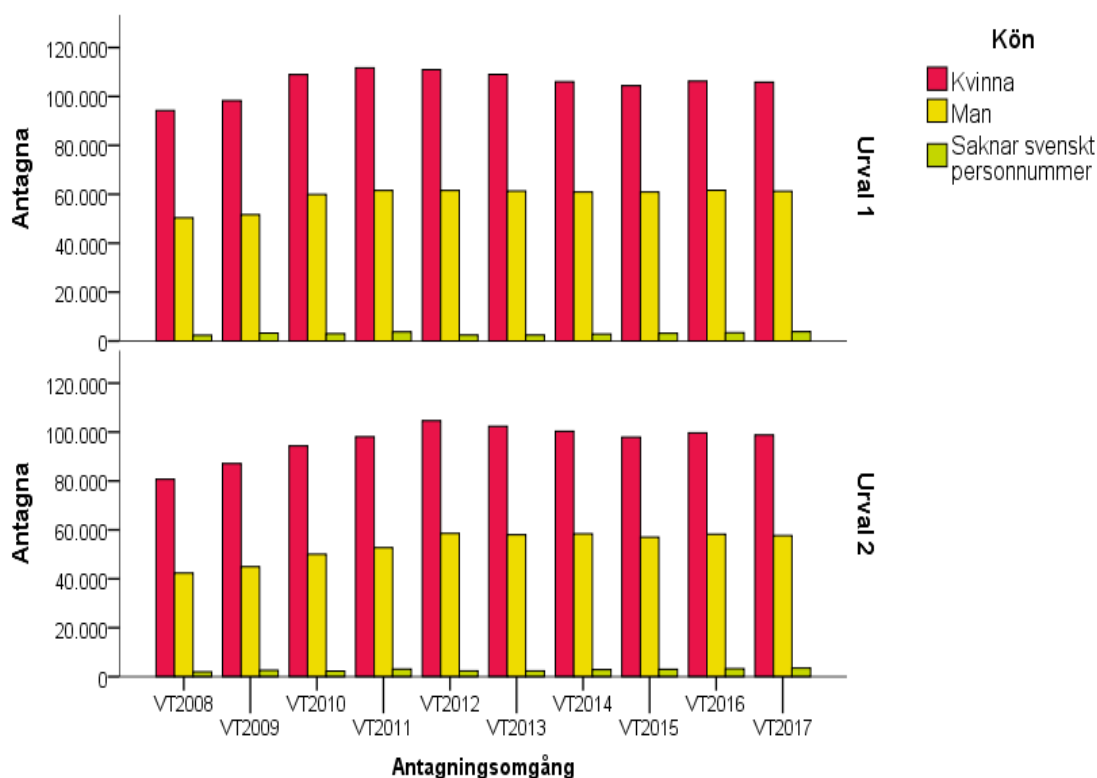
Färre behöriga sökande av båda könen

Även antalet behöriga sökande kvinnor och män med svenskt personnummer (över 98 procent av de behöriga sökande hade svenskt personnummer) har ökat från vt 2008 fram till vt 2014, men vt 2015 och vt 2016 minskade antalet sökande av båda könen vid andra urvalet (figur 25). Minskningen har fortsatt vt 2017, kvinnor med 2,7 procent och män med 3,0 procent vid andra urvalet.

Behöriga sökande utan svenskt personnummer har däremot för femte året i rad fortsatt att öka även vt 2017 och ökningen var relativt stor (upp åtta procent vid andra urvalet) även om antalet är litet.

Antalet behöriga sökande var genomgående större vid det andra urvalet, på grund av sent inkomna anmälningar. Andelen kvinnor respektive män har varit likartad under hela tidsperioden, med omkring 65 procent kvinnor och omkring 35 procent män bland behöriga sökande vid första och andra urvalet.

Figur 26. Antal antagna i första och andra urvalet vt 2008 – vt 2017: Per kön.

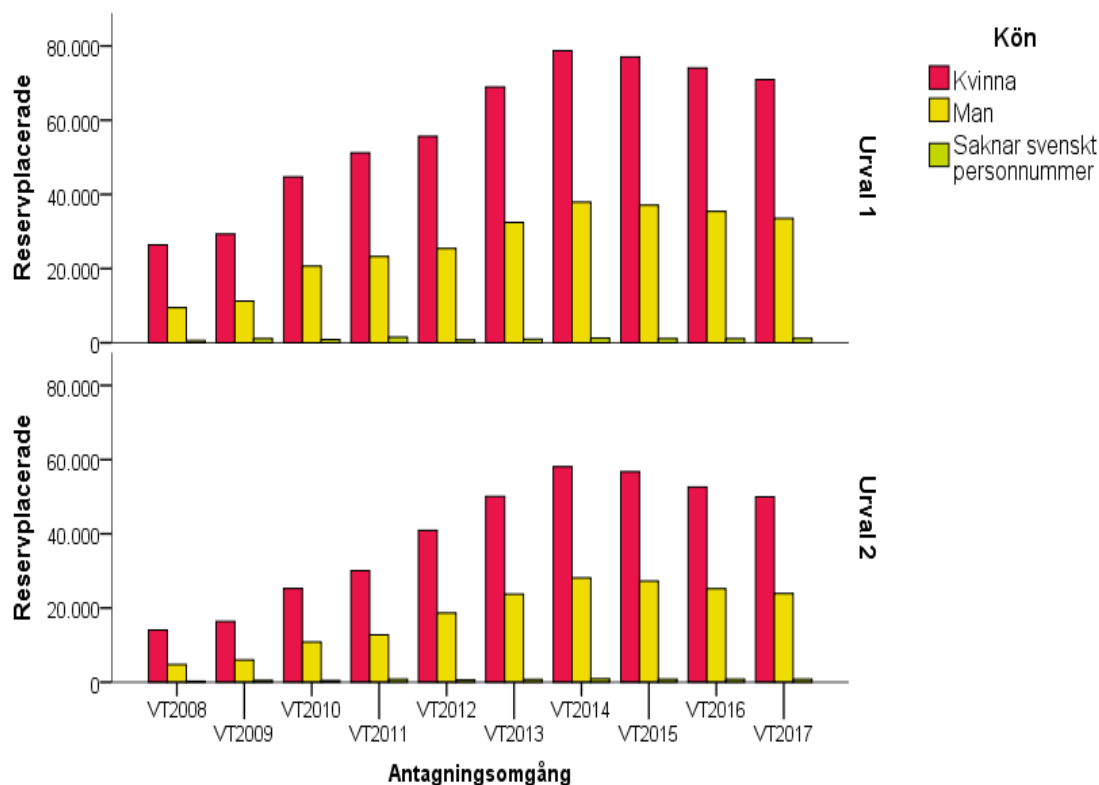
När svenskt personnummer saknas redovisas inte kön.

Färre antagna av båda könen

Antalet antagna skiljer sig åt mellan de olika vårterminernas antagningsomgångar (figur 26). Det totala antalet antagna efter andra urvalet var högst vt 2012, drygt 165 500. Därefter har antalet successivt minskat till 160 000 vt 2017. Antalet antagna har minskat med en procent för båda könen vt 2017.

Att antalet antagna förändras beror bland annat på att antalet studieplatser påverkas av tilldelningen av medel från regeringen, men också på vilket utbildningsutbud lärosätena erbjuder med start på våren. Andra faktorer som påverkar antalet antagna är att vissa utbildningar har svårt att fylla alla tillgängliga platser på grund av att antalet sökande är för få. Ytterligare andra faktorer är hur lärosätena hanterar programstudenter, om studenter som är antagna till ett program behöver söka kurser de eventuellt ska läsa inom programmet eller om de får en plats med automatik och därför inte syns i antagningsstatistiken på central nivå.

Figur 27. Antal reservplacerade i första och andra urvalet vt 2008 – vt 2017: Per kön.

När svenskt personnummer saknas redovisas inte kön.

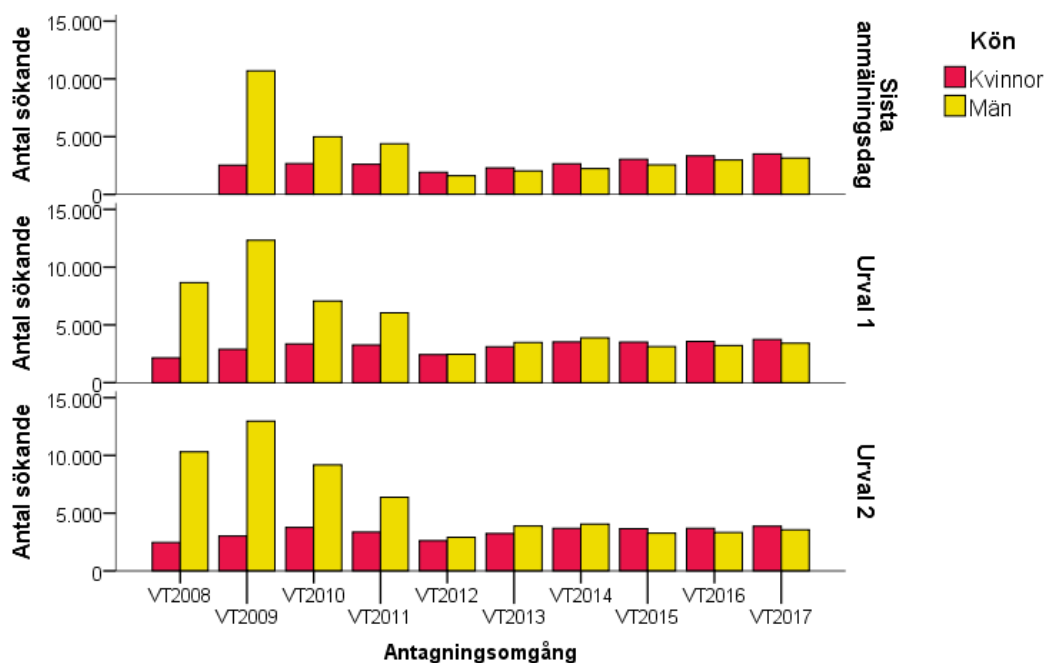
Färre reservplacerade av båda könen

Antalet reservplacerade följer utvecklingen för antalet sökande, som ökat fram till och med vt 2014, men minskat därefter (figur 27). Att antalet reservplacerade minskat vt 2017 kan ha flera orsaker, men att antalet sökande relativt sett minskat mer än antalet antagna denna vårtermin är naturligtvis en huvudorsak. Antalet reservplacerade vt 2017 har minskat lika mycket för kvinnor och män, fem procent vardera.

Utvecklingen av antalet reservplacerade kan ha flera orsaker. En huvudförklaring är att andelen antagna ökat under vt 2016 och vt 2017 och därmed att konkurrensen till högskolan minskat. I takt med att konjunkturen förbättrats under perioden 2015 till 2017 har möjligheterna till arbete som alternativ till studier ökat, i synnerhet för ungdomar. Det har sannolikt bidragit till färre sökande vt 2015 till vt 2017 och i förlängningen färre reservplacerade. Intresset för olika utbildningar ser också olika ut över tid.

Förändringar i antalet individer utan svenskt personnummer vt 2008–vt 2017

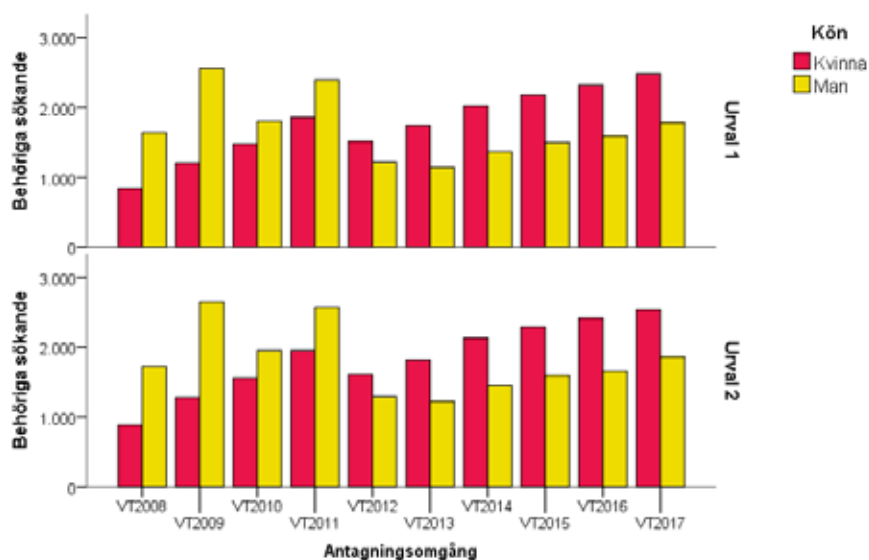
Figur 28. Antal sökande utan svenskt personnummer vid sista anmälningssdag, första och andra urvalet vt 2008 – vt 2017: Per kön.

Jämnare könsfördelning bland sökande utan svenskt personnummer

Antalet sökande utan svenskt personnummer har varierat mellan vt 2008 och vt 2017 (figur 28). Fram till och med vt 2011 var det totala antalet sökande över 10 000 per vårtermin vid urval 2 och männen var i majoritet (omkring 75 procent män respektive 25 procent kvinnor). Vt 2012 minskade antalet sökande påtagligt, särskilt av män, och könsfördelningen blev nära nog jämn. Förändringen vt 2012 beror till stor del på införandet av anmälningss- och studieavgifter 2011. De tre senaste vårarna har kvinnorna utgjort en majoritet av de sökande (53 procent), men könsfördelningen bland de sökande utan svenskt personnummer är betydligt jämnare än vad den är bland dem med svenskt personnummer (65 procent kvinnor).

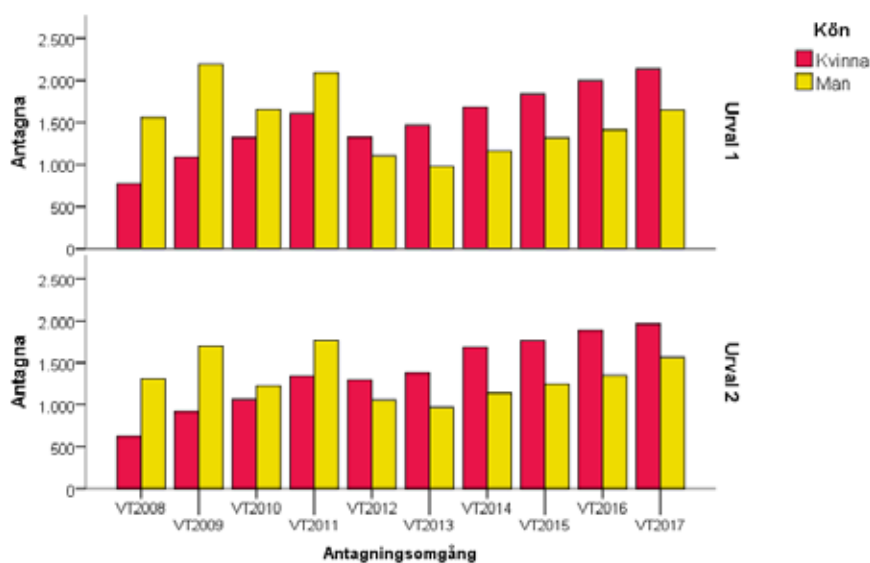
Figur 29. Antal behöriga sökande utan svenskt personnummer vid första och andra urvalet vt 2008 – vt 2017: Per kön.

Fler behöriga sökande utan svenskt personnummer för femte året i rad

Utvecklingen av antalet behöriga sökande utan svenskt personnummer är snarlik den för sökande utan svenskt personnummer vt 2008 – vt 2017, men antalsförändringarna är totalt sett mindre (figur 29). Sedan vt 2012 har antalet ökat varje vår och vt 2017 var de behöriga sökande nästan lika många som de var vt 2011, dvs. innan avgifterna infördes. Män var i majoritet i början av perioden, men från och med vt 2012 har kvinnorna varit i majoritet. Vt 2017 utgjorde kvinnorna 58 procent av de behöriga sökande utan svenskt personnummer.

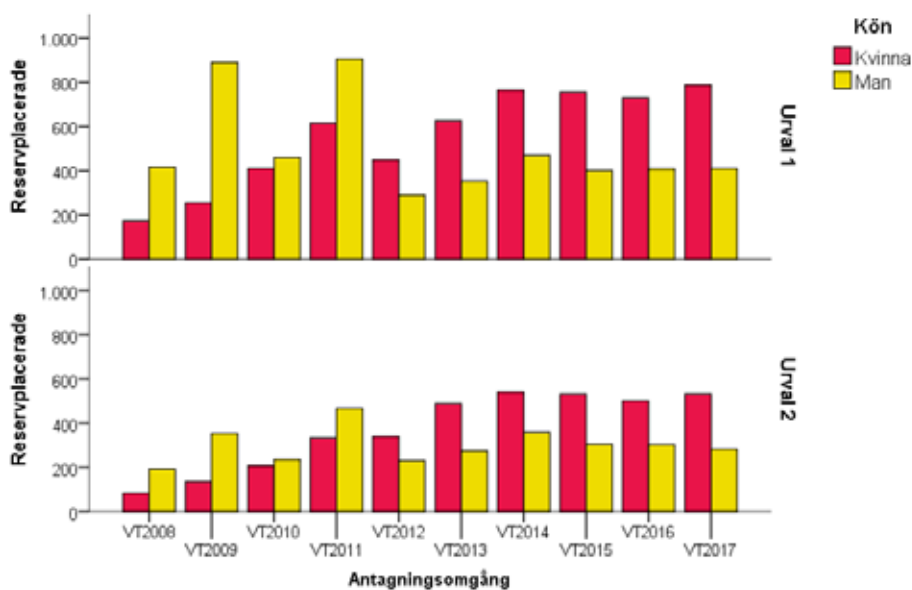
Figur 30. Antal antagna utan svenskt personnummer i första och andra urvalet vt 2008 – vt 2017: Per kön.

Högsta antalet antagna utan svenskt personnummer våren 2017

Även antalet antagna utan svenskt personnummer följer samma mönster som sökande och behöriga sökande utan svenskt personnummer (figur 30). Först män i majoritet, sedan kvinnor i majoritet efter avgiftsinförandet. Vt 2017 var 56 procent av de antagna utan svenskt personnummer kvinnor, mot 32 procent vt 2008. Noterbart är att vid urval 2 vt 2017 var det totala antalet antagna utan svenskt personnummer det högsta under hela perioden.

Figur 31. Antal reservplacerade utan svenskt personnummer i första och andra urvalet vt 2008 – vt 2017: Per kön.

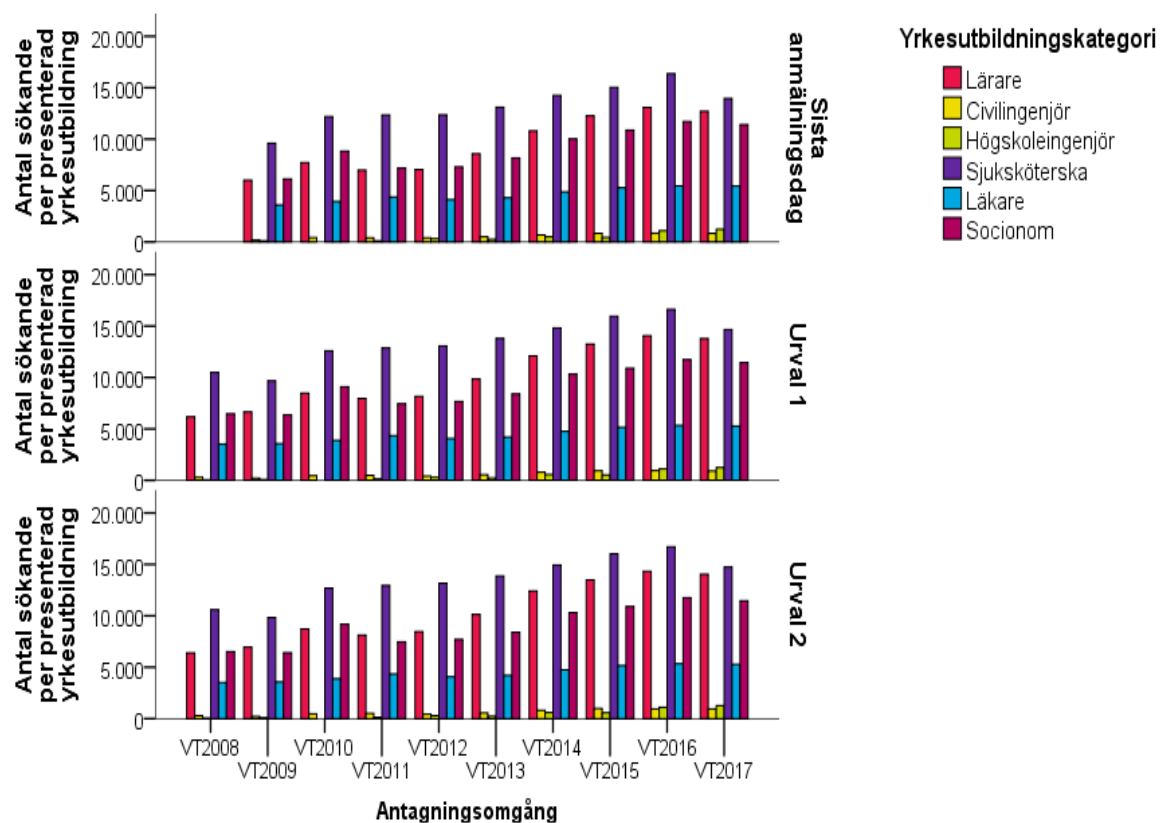

Två av tre reservplacerade utan svenskt personnummer är kvinnor

Antalet reservplacerade utan svenskt personnummer följer också mönstret för sökande, behöriga sökande och antagna, med män i majoritet i början av perioden och kvinnor i majoritet från mitten av perioden efter avgiftsinförandet (figur 31). Vid andra urvalet vt 2008 var fördelningen mellan män och kvinnor 70-30, för att vt 2017 vara 35-65. Totalt antal reservplacerade utan svenskt personnummer har varit nära oförändrat de tre senaste årens.

Sökande till utbildningar som leder till yrkesexamina

Figur 32. Totalt antal sökande till några utbildningar som leder till yrkesexamina vid sista anmälningssdag, i första och andra urvalet vt 2008 – vt 2017.

En individ kan finnas med en gång per stapel och antagningsomgång i figuren ovan.

Fler sökande till utbildningar som leder till yrkesexamina

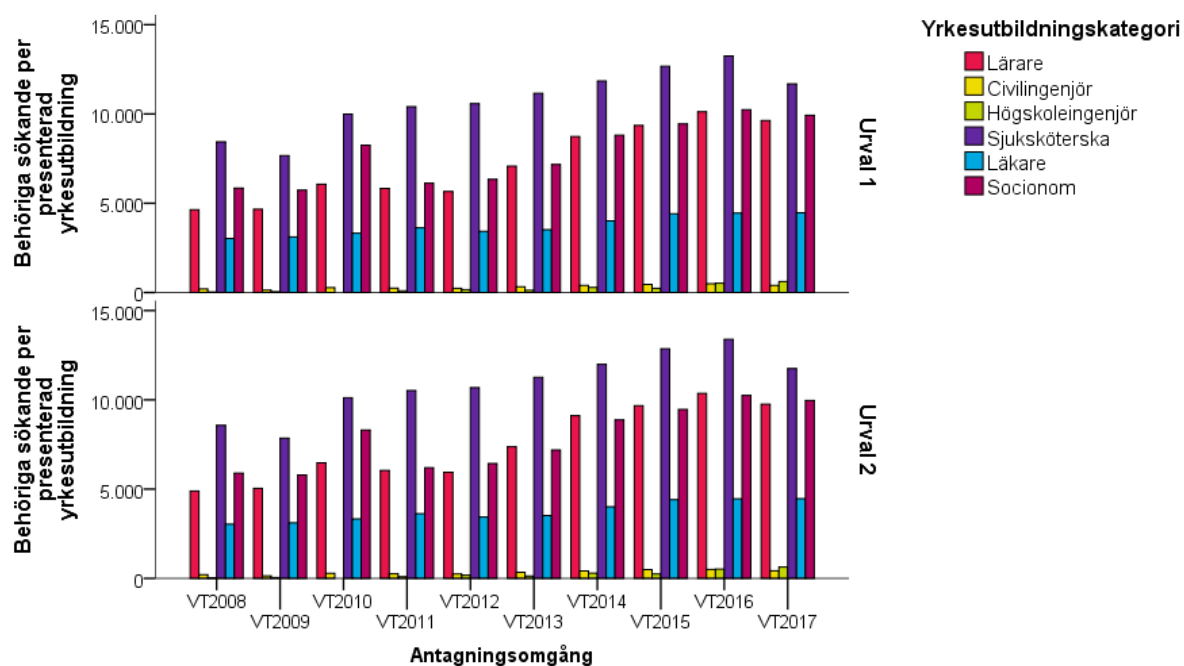
Vid genomgång under tidsperioden vt 2008 – vt 2017 av några särskilt intressanta utbildningar som leder till yrkesexamina så ser man att sökmönstren till delar skiljer sig åt (figur 32). Till samtliga presenterade utbildningar har antalet sökande ökat med nära 40 procent eller mer under tidsperioden. I andra urvalet är ökningen av sökande vt 2017 jämfört med vt 2008 påtaglig även om antalet gått ned mellan vt 2016 och vt 2017.

Sjuksköterskeprogrammen har en stadig ökning av sökande fram till vt 2016, men minskade med 12 procent till vt 2017. Det gäller också antalet sökande till lärar- och förskolläraryrkesutbildningar som ökat med 120 procent under perioden. Dock finns det en möjlig felkälla när det gäller kategoriseringen av lärar- och förskolläraryrkesutbildningar i antagningssystemet⁵. I så fall är ökningen av antalet sökande till lärar- och förskolläraryrkesutbildningar i figuren ovan överskattad.

5. Hämtningen av information om lärarutbildningar ur statistikdatabasen är optimerad för 2014 års förutsättningar och det finns en risk för att utbildningar längre tillbaka i tiden inte har kommit med i analysen.

Antalet sökande till sjuksköterske-, läkar- och socionomutbildningar har ökat med 39, 50 respektive 76 procent från vt 2008 till vt 2017. Antalet sökande till civilingenjörsutbildningar har mer än trefaldigats under perioden. Den procentuella ökningen jämfört med vt 2008 är dock exceptionellt störst för högskoleingenjörsutbildningar. Ökningen är emellertid överdriven. Det beror på att det är betydligt fler utbildningar som kodats som högskoleingenjörsutbildningar från och med vt 2016 än tidigare vårar på grund av att utbildningarnas benämning ändrats. Terminsuppgifterna före vt 2016 respektive från och med vt 2016 är därför inte helt jämförbara.

Figur 33. Antal behöriga sökande till några utbildningar som leder till yrkesexamina i första och andra urvalet vt 2008 – vt 2017.

En individ kan finnas med en gång per stapel och antagningsomgång i figuren ovan.

Även antalet behöriga sökande till utbildningar som leder till yrkesexamina har ökat

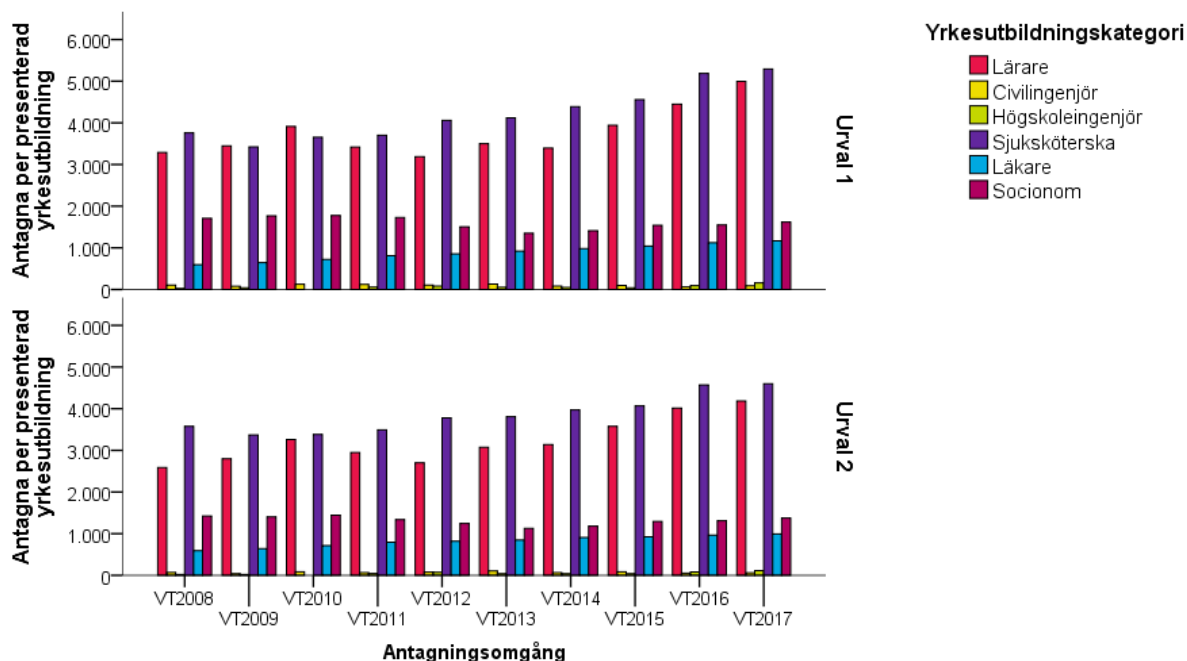
Utvecklingen av antalet behöriga sökande till de redovisade utbildningar som leder till yrkesexamina (figur 33) liknar den för sökande. I det andra urvalet är ökningen av behöriga sökande vt 2017, jämfört med vt 2008, påtaglig även om antalet gått ned något mellan vt 2016 och vt 2017.

Sjuksköterskeprogrammen har en ökning av behöriga sökande fram till vt 2016, men minskade med 12 procent till vt 2017. Under hela tidsperioden har antalet behöriga sökande ökat med 37 procent. Antalet behöriga sökande till civilingenjörsutbildningar har ökat med 103 procent och till lärar- och förskollärarytbildningar med 99 procent.

När det gäller lärar- och förskollärarytbildningar finns det en risk för att ökningen i figuren ovan är överskattad, på grund av den möjliga felkällan gällande kategoriseringen av lärar- och förskollärarytbildningar i antagningsystemet som redovisats tidigare i rapporten (s. 40).

Antalet behöriga sökande till högskoleingenjörsutbildningar har mångdubblats. Ökningen är som nämnts tidigare överdriven (se s. 41). Antalet behöriga sökande till läkar- respektive socionomutbildningar har ökat med 47 respektive 69 procent, från vt 2008 till vt 2017.

Figur 34. Antal antagna till några utbildningar som leder till yrkesexamina i första och andra urvalet vt 2008–vt 2017.

En individ kan finnas med en gång per stapel och antagningsomgång.

Mindre förändring av antalet antagna än av sökande

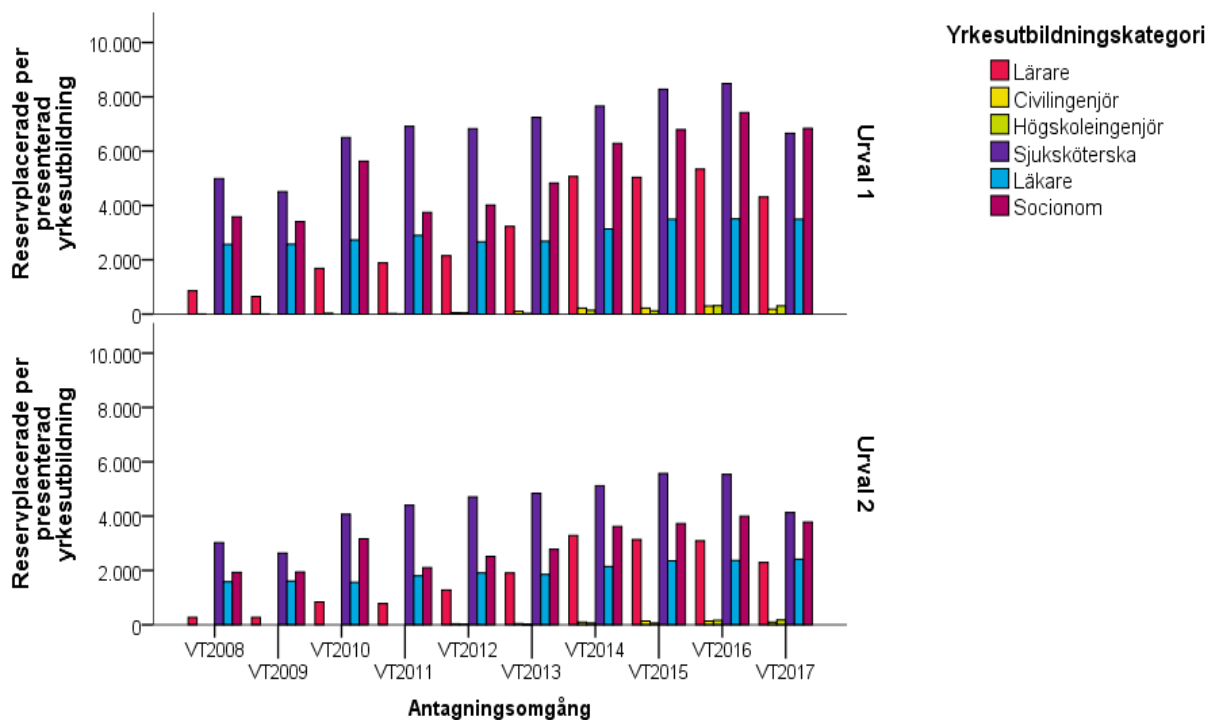
Antalet antagna till de redovisade utbildningar som leder till yrkesexamina (figur 34) har inte ökat på ett liknande sätt som när det gäller sökande totalt eller behöriga sökande. Till socionom- och civilingenjörsutbildningar har antalet antagna i det andra urvalet minskat med 3 respektive 12 procent från vt 2008 till vt 2017. Till övriga utbildningar har antalet antagna ökat. Ökningen till sjuksköterskeutbildningar är 29 procent och till högskoleingenjörer har antalet antagna mer än fyrfaldigats från vt 2008 till vt 2017, även om ökningen är överdriven pga. tidigare nämnda omkodning (se s. 41). Antalet antagna till läkarprogrammet har också ökat under perioden, med 68 procent, och det beror dels på att Örebro universitet sedan vårterminen 2011 anordnar läkarutbildning, dels på att antalet utbildningsplatser utökats kraftigt under perioden.

Fler män antagna till läraryrken

Till läraryrken och förskolläraryrken har antalet antagna ökat med 62 procent, men det finns en risk för att ökningen är överskattad på grund av den möjliga felkällan gällande kategoriseringen av läraryrken och förskolläraryrken i antagningssystemet som redovisats tidigare i rapporten (se s. 40). Emellertid, studeras antalet antagna till de nya läraryrken och förskolläraryrken

ningarna från vt 2013 till vt 2017, är det totalt sett en tydlig uppgång av antalet antagna. Andelen män har också ökat något bland de antagna under perioden, men kvinnodominansen är fortfarande betydande (från 20 till 22 procent män respektive från 80 till 78 procent kvinnor från vt 2013 till vt 2017).

Figur 35. Antal reservplacerade till några utbildningar som leder till yrkesexamina i första och andra urvalet vt 2008 – vt 2017.

En individ kan finnas med en gång per stapel och antagningsomgång.

Fler reservplacerade sökande till några utbildningar som leder till yrkesexamina

Antal reservplacerade till de redovisade utbildningar som leder till yrkesexamina avspeglar det ökade söktrycket och skiljer sig åt mellan de olika utbildningarna (figur 35). Antalet reservplacerade har ökat till samtliga redovisade utbildningar mellan vt 2008 och vt 2016, men minskat vt 2017.

I det andra urvalet har antalet reservplacerade till lärarutbildningar mer än sjufaldigats. När det gäller reservplacerade till lärar- och förskolläraryt- bildningar finns det en risk för att ökningen är något överskattad, se tidigare resonemang i rapporten om möjlig felkälla beroende på kategoriseringen av utbildningarna (se s. 40).

Till utbildningar till civilingenjör eller högskoleingenjör finns det sedan vt 2012 reservplacerade, vilket det inte fanns vt 2008 – vt 2011, och de har ökat har sedan dess. Ökningen av antalet reservplacerade till högskoleingenjör- utbildningar är dock överdriven, pga. tidigare nämnda anledning (se s. 41).

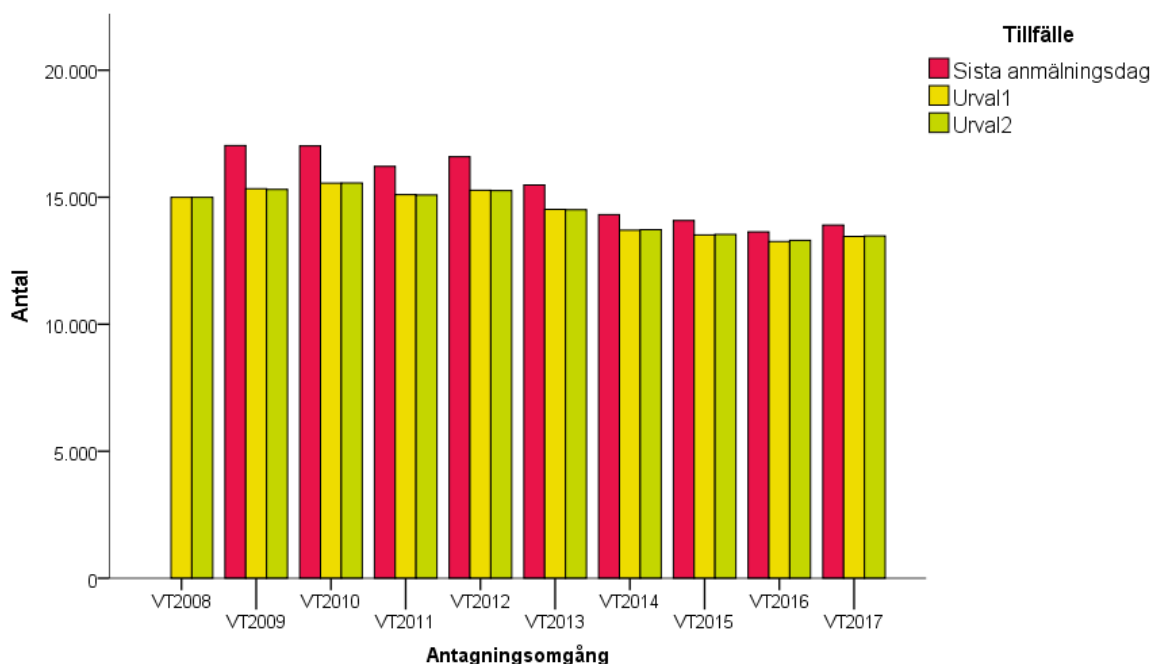
Antalet reservplacerade till sjuksköterske-, läkar- respektive socionomut- bildningar har ökat med 37, 52 respektive 96 procent från vt 2008 till vt 2017.

Förändringar i utbildningsutbudet vt 2008–vt 2017

Förändringar i utbildningsutbudet undersöks både på en generell nivå och på en mer specifik nivå, med fokus på vissa utvalda utbildningar som leder till yrkesexamina.

Antal kurser och program vt 2008–vt 2017

Figur 36. Antal kurser vid sista anmälningssdag, första och andra urvalet vt 2008 – vt 2017.

Färre kurser erbjuds

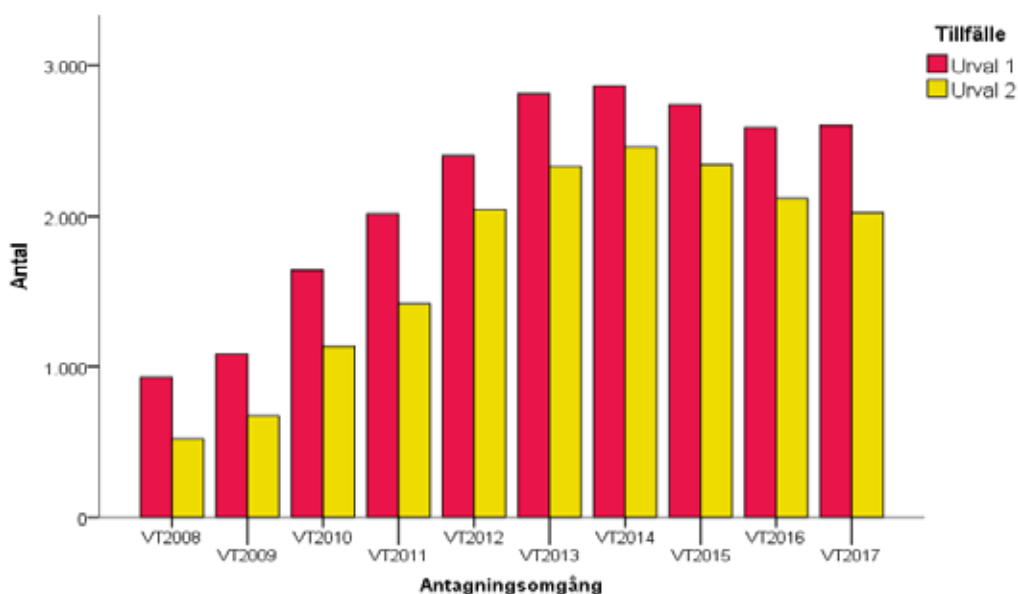
Utbudet av kurser möjliga att söka sista anmälningssdag har minskat sedan vt 2012. Av figuren ovan framgår att antalet kurser under hela perioden minskat med drygt 10 procent, där de största minskningarna inträffat mellan vt 2012 och vt 2013, respektive vt 2013 och vt 2014. Antalet kurser vid första och andra urvalet är genomgående färre än de är vid sista anmälningssdag. I vissa fall är förändringen påfallande. Våren 2009 var till exempel antalet utbildningar 10 procent färre i första urvalet än vid sista anmälningssdag. Men skillnaden har blivit mindre och mindre under perioden och våren 2017 var minskningen mer blygsamma tre procent.

Att antalet kurser blir färre närmare det första urvalet är inte konstigt. Ett lärosätes beslut att ge en viss kurs vid ett visst tillfälle fastställs ofta långt innan det är aktuellt med anmälan och mycket kan hända på vägen. Ett skäl för att besluta att inte ge en kurs är att det saknas (behöriga) sökande. Ungefär en vecka före det första urvalet ställs ett antal kurser in. Det indikerar att lärosätet har haft tid att ta emot och bedöma de ansökningar som

eventuellt gjorts till utbildningen och därefter fastställt att underlaget för att ge utbildningen inte är tillräckligt.

Att det antal kurser som verkligen erbjuds har minskat under senare år har många orsaker, men beror främst på att antalet studieplatser påverkas av tilldelningen av medel från regeringen. En annan orsak kan vara att vissa utbildningar har svårt att fylla alla tillgängliga platser. Minskningarna kan också till del bero på sådana saker som att ett lärosäte kan välja att inte lägga antagningen av vissa utbildningar i antagningssystemet eller att ett lärosäte av olika skäl kan avstå från att anta till kurser under en termin.

Figur 37. Antal kurser där urval skett i första och andra urvalet vt 2008–vt 2017.

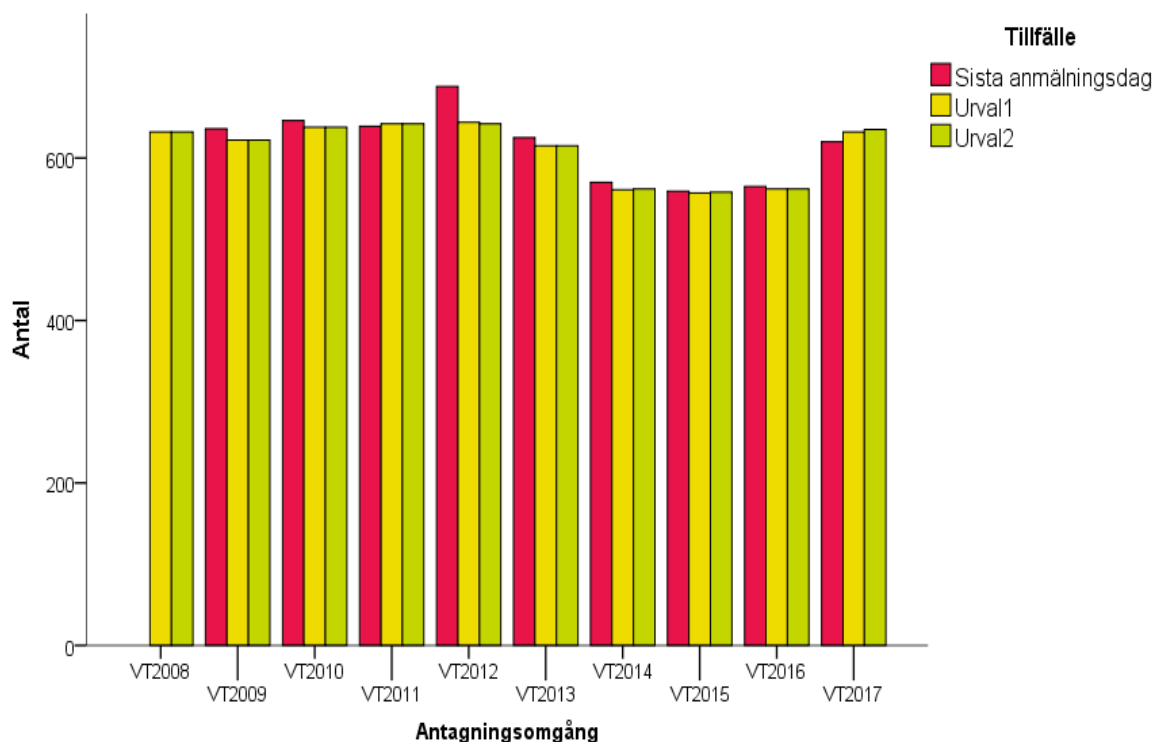
Urval till knappt 20 procent av alla kurser

Vad gäller kurser där urval skett bland sökande i tid under samma tidsperiod framträder en tydlig trend som skiljer sig från den som syns för det totala antalet kurser (figur 37). Antalet kurser där urval skett utgör en relativt liten andel av alla kurser som ges. Dock har andelen ökat från vt 2008 till vt 2014, men minskat något under senare år. Sett över hela perioden vt 2008 till vt 2017 har andelen ökat i första urvalet från 6 till 19 procent och i andra urvalet från 3 till 15 procent.

Antalet sökande har under perioden ökat i en större omfattning än antalet utbildningar där urval skett. En förklaring till skillnaden är sannolikt att anmälningarna till kurserna inte fördelas jämnt över det befintliga utbudet, varför de redan populära kurserna får en större del av kakan. Små justeringar kan göra att det efter urval kvarstår en handfull reserver under en antagningsomgång till en kurs, men att det ett år senare inte behövs urval eftersom det inte finns några reserver alls.⁶

6. Det finns exempel där samma utbildning under perioden kunnat erbjuda allt från 30 till 999 sökande plats till de 30 platser det i slutändan finns i lärosalen.

Figur 38. Antal program vid sista anmälningssdag, första och andra urvalet vt 2008 – vt 2017.

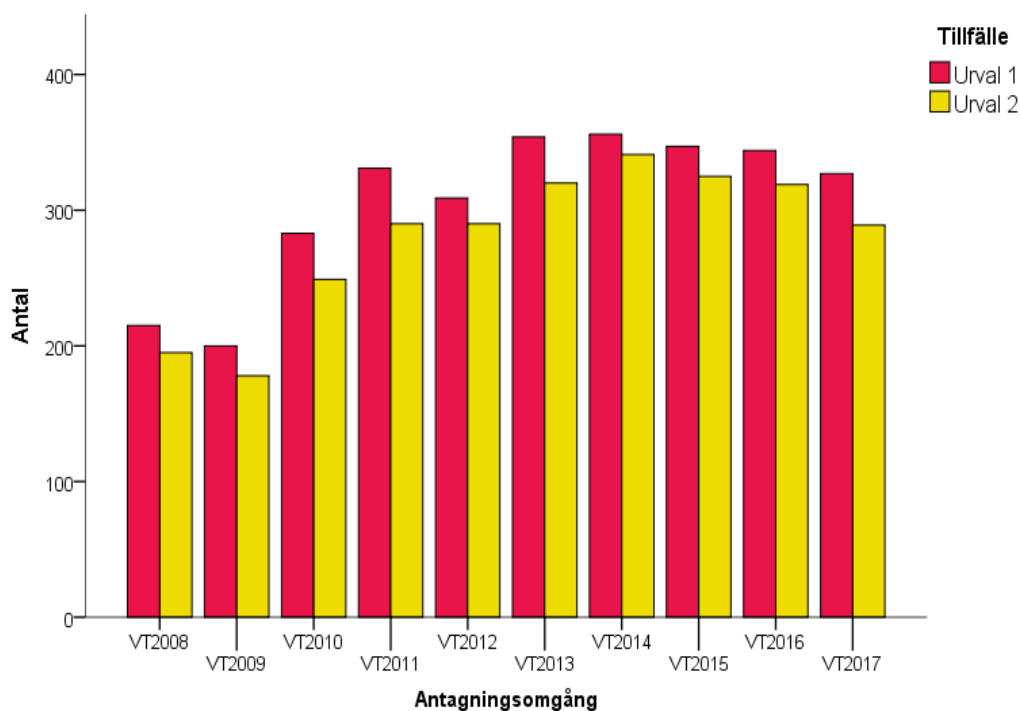
Fler program vt 2017

Förändringar i antalet program som erbjuds uppvisar samma trend som antalet kurser som erbjuds, med den skillnaden att antalet program som erbjuds vt 2017 ökat med 13 procent i förhållande till vt 2016 (figur 38).

Det faktiska antalet program är dock väsentligt lägre än antalet kurser. Av all utbildning som erbjuds vid första urvalet ht 2016 var 4 procent program och 96 procent kurser. Denna fördelning har varit identisk sedan våren 2008, både vid första och andra urvalet. Av figur 34 framgår att det var färre program som erbjuds vt 2013–vt 2016, men att de ökat vt 2017 och numera är lika många som erbjuds vt 2008.

Det är smärre förändringar under en antagningsomgång och det är endast ett fåtal program som ställs in från sista anmälningssdag till första urvalet. Vt 2017 avviker något, med fler erbjudna program vid första och andra urvalet än vid sista anmälningssdag. Många av de tillkommande programmen vänder sig till sökande som redan studerat en del av programmet via fristående kurser eller på annat lärosäte, så kallade senare-del-program. Möjligen beror vårens mönster på att erbjudande om dessa program lagts ut senare, efter sista anmälningssdag.

Figur 39. Antal program där urval skett i första och andra urvalet vt 2008 – vt 2017.

Urval till drygt hälften av alla program

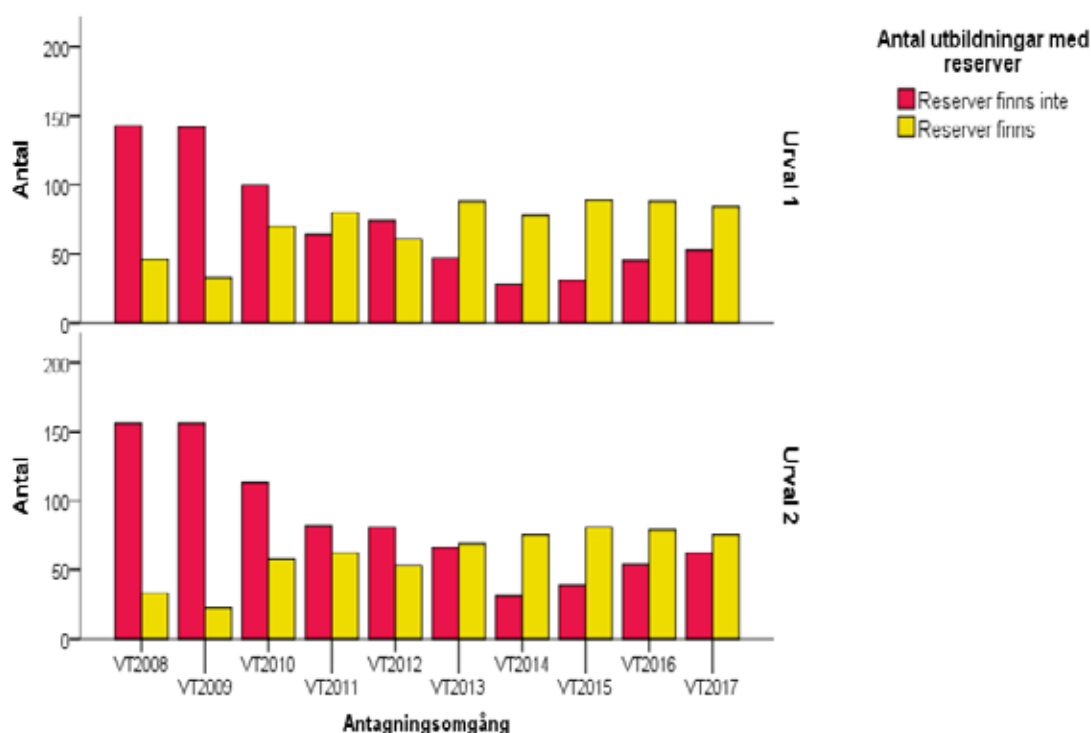
Andelen program där urval skett utgör en betydligt större andel av programutbudet än vad som är fallet med kurser där urval skett (figur 39). Andelen program där urval skett har under perioden vt 2008 – vt 2017 i det första urvalet ökat från 34 till 52 procent och i det andra urvalet från 31 till 46 procent.

Till skillnad från vad som är fallet med kurser så är lärosätena i regel mer försiktiga att erbjuda fler sökande plats än det reellt finns utrymme för (överintag). Ett erbjudande om plats på en programutbildning är ett betydligt mer långtgående åtagande än för en kurs, varför överintag till program är mindre vanligt.

Ökad konkurrens till sex grupper av yrkesexamensprogram

Konkurrensen till sex utbildningsgrupper som leder till yrkesexamen har ökat sedan vt 2008. Att antalet ökat beror främst på ett allmänt ökat intresse för att studera i högskolan, primärt på programutbildning, men också på att antalet program i vissa fall minskat under perioden. Som en följd av det kan ökningen också bero på att lärosätena agerar annorlunda i antagningssystemet vid ökat söktryck till en utbildning. En minskad benägenhet till att göra överintag och en förändrad hantering av sena anmälningar påverkar till exempel bilden av konkurrens. I somliga fall är dessutom antalet reserver så pass lågt som en eller två till utbildningen. Sannolikheten att dessa i slutändan ändå erbjuds en plats till utbildningen är därför stor.

Figur 40. Antal lärarprogram med konkurrens i första och andra urvalet vt 2008 – vt 2017.

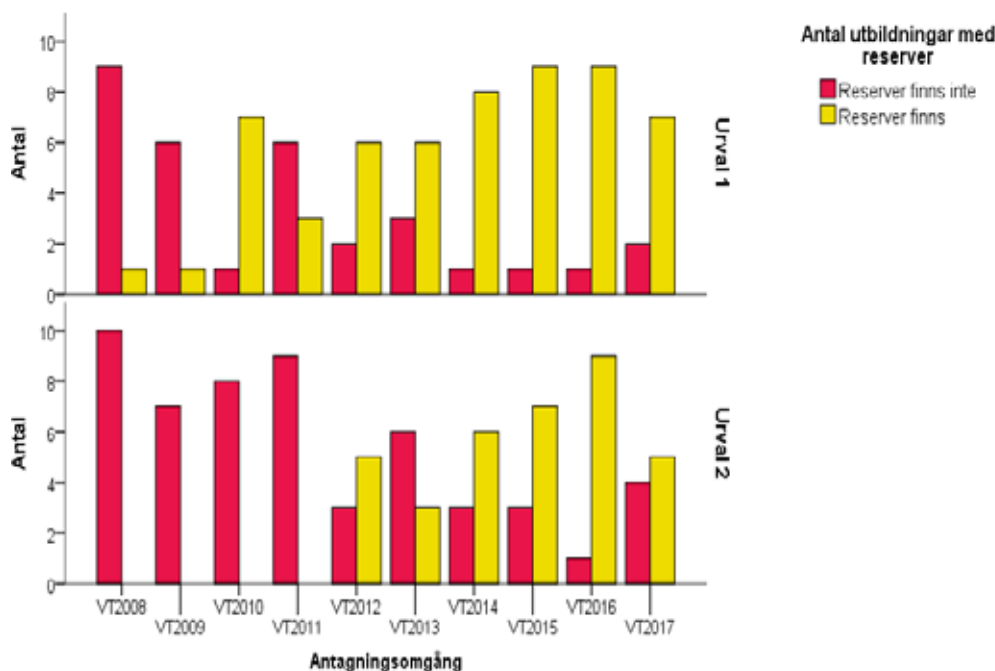
Fler lärarprogram med konkurrens

Antalet lärarprogram med konkurrens har ökat väsentligt både i första och andra urvalet från vt 2008 till vt 2015, men minskat något vt 2016 och vt 2017 (figur 40). Andelen lärarprogram med konkurrens har i första urvalet ökat från 24 till 61 procent och i andra urvalet ökat från 17 till 55 procent mellan vt 2008 och vt 2017. En viss överskattning av förändringen av antalet lärarprogram kan befaras då en möjlig felkälla är att hämtningen av information om lärarprogrammen i databasen är optimerad för ht 2014. Det finns en risk för att några lärarprogram längre tillbaka i tiden har missats.

Att lärarprogram har blivit mer konkurrensutsatta är ett tecken på att utbildningarna blivit mer populära, vilket är positivt med tanke på den stora brist på examinerade lärare som befaras uppkomma under det närmaste

decenniet. Examinerade från lärarutbildningar tillhör de examensgrupper som bland annat Statistiska centralbyrån (SCB)⁷ och Universitetskanslers-ämbetet (UKÄ)⁸ bedömt ha mycket goda framtida arbetsmarknadsutsikter. Möjligen kan detta ha bidragit till att fler söker dessa utbildningar.

Figur 41. Antal civilingenjörsprogram med konkurrens i första och andra urvalet vt 2008 – vt 2017.

Ökad konkurrens på våren till civilingenjörsprogram

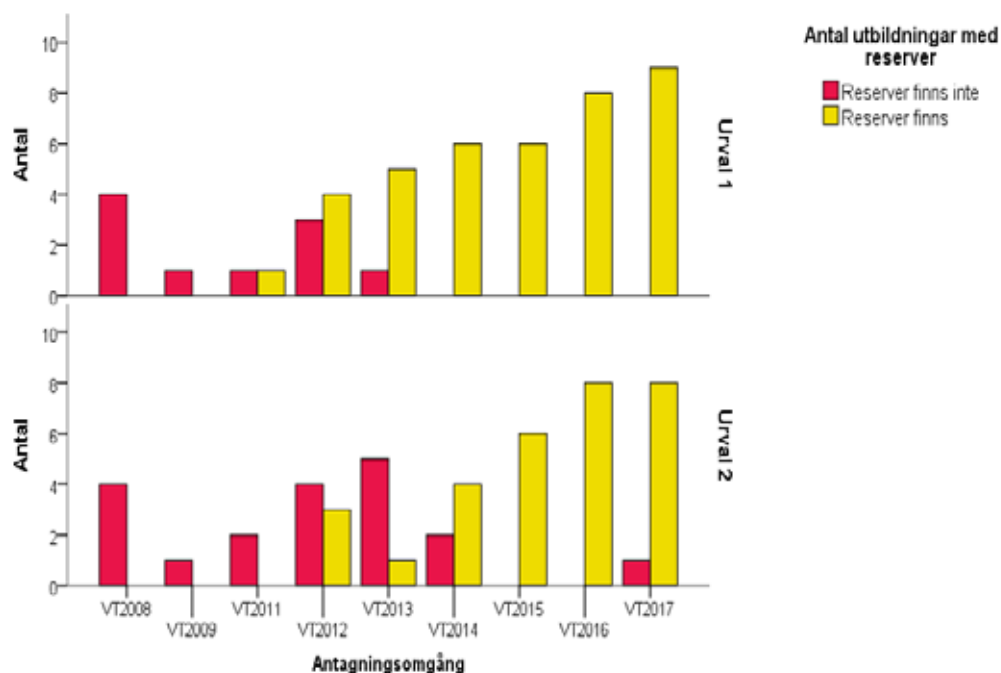
Antalet civilingenjörsprogram med konkurrens har ökat både i första och andra urvalet under senare år (figur 41). Det är dock få civilingenjörsprogram som erbjuds på våren. Från vt 2008 till vt 2017 har andelen civilingenjörsprogram med konkurrens i första urvalet ökat från 10 till 78 procent av alla civilingenjörsprogram och i andra urvalet ökat från 0 till 56 procent.

Att civilingenjörsprogram har blivit mer konkurrensutsatta är ett tecken på att utbildningarna blivit mer populära. Dessa utbildningar tillhör den grupp av utbildningar som SCB och UKÄ pekat ut som utbildningar med goda framtida arbetsmarknadsutsikter. För dem med civilingenjörsexamen är arbetsmarknadsutsiktterna relativt goda det närmaste decenniet. Möjligen kan detta ha bidragit till att fler söker dessa utbildningar.

7. Statistiska centralbyrån, "Trender och prognoser 2014".

8. Universitetskanslersämbetet, "Högskoleutbildningarna och arbetsmarknaden", 2015:5 R.

Figur 42. Antal högskoleingenjörprogram med konkurrens i första och andra urvalet vt 2008 – vt 2017.

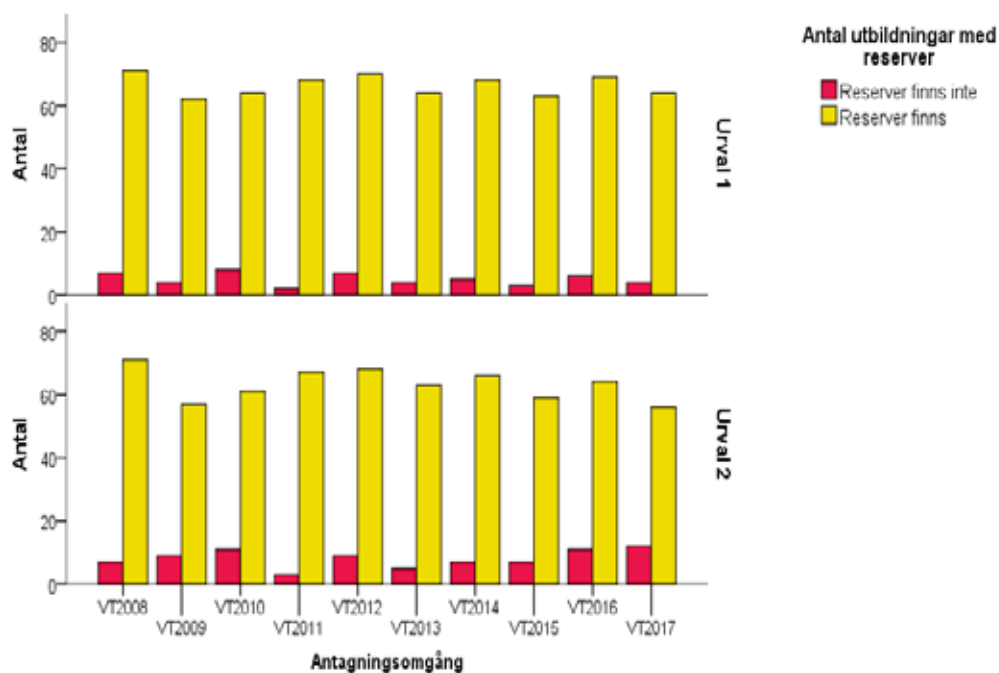

Ökad konkurrens även till högskoleingenjörutbildningar

Antalet högskoleingenjörprogram med konkurrens har också ökat de senaste åren, men de är få, och inga program erbjöds vt 2010 (figur 42). Uppgifterna för vt 2016 och vt 2017 är emellertid inte helt jämförbara med tidigare års vårar på grund av att det från och med våren 2016 är betydligt fler utbildningar som kodats som högskoleingenjörutbildningar än tidigare. Med detta i minne så har det både i första och andra urvalet varit en uppgång i antalet program med konkurrens sedan vt 2011.

Under perioden vt 2008 till vt 2017 har andelen högskoleingenjörprogram med konkurrens i första urvalet ökat från 0 till 100 procent och i andra urvalet ökat från 0 till 89 procent. Att högskoleingenjörprogram har blivit mer konkurrensutsatta är ett tecken på att utbildningarna blivit mer populära. Examinerade från dessa utbildningar har enligt SCB och UKÄ relativt goda framtida arbetsmarknadsutsikter. För dem med högskoleingenjörsexamen förväntas arbetsmarknaden vara balanserad det närmaste decenniet. Möjligtvis kan detta ha bidragit till att fler söker dessa utbildningar.

Figur 43. Antal sjuksköterskeprogram med konkurrens i första och andra urvalet vt 2008–vt 2017.

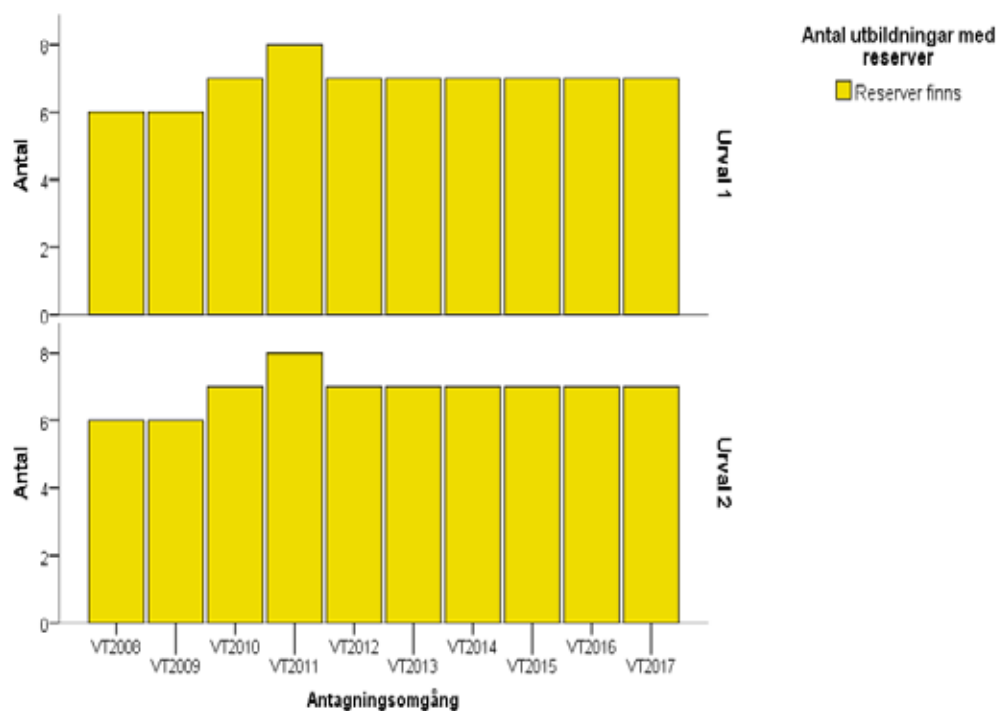

Fler sjuksköterskeprogram utan konkurrens

Sjuksköterskeprogrammen har till övervägande delen haft konkurrens vid samtliga undersökta år och skillnaden mellan det första och andra urvalet har varit omkring 10 procentenheter under hela perioden (figur 43). Andelen sjuksköterskeprogram med konkurrens har varierat mellan 89 och 97 procent i det första urvalet och mellan 82 och 96 procent i det andra urvalet från vt 2008 till vt 2017.

Även sjuksköterskeutbildningar tillhör gruppen av utbildningar som pekas ut som utbildningar ledande till yrken med goda framtida arbetsmarknadsutsikter.

Figur 44. Antal läkarprogram med konkurrens i första och andra urvalet vt 2008 – vt 2017.

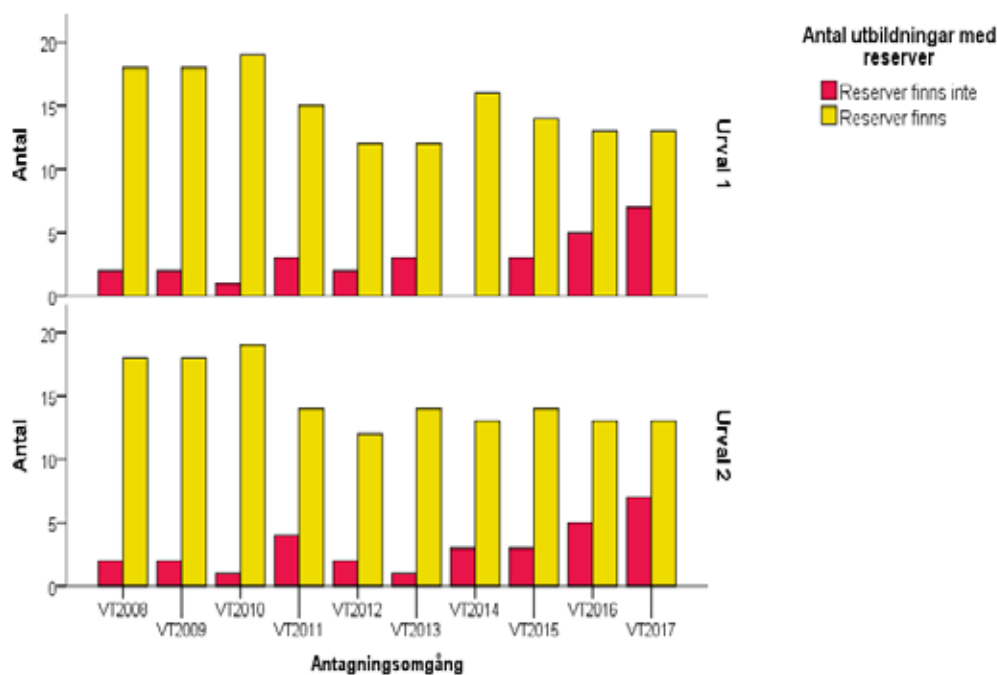

Hård konkurrens till läkarprogram

Läkarprogrammen har haft konkurrens under hela den undersökta perioden (figur 44). Söktrycket har varit tämligen konstant, med en viss minskning under det senaste året. Det är inte ovanligt att den som söker till läkarutbildningen söker till samtliga lärosäten som erbjuder utbildningen.

Trots att läkarutbildningen byggts ut med över 50 procent sedan början av 00-talet och att Örebro universitet sedan vårterminen 2011 anordnar läkarutbildning har konkurrensen bestått. Det är ett tecken på att läkarutbildning för de sökande är en av de mest eftertraktade utbildningarna varför det krävs att den sökande har mycket höga meriter för att ha chans att bli antagen. För dem som påbörjar en läkarutbildning vt 2017 bedöms efterfrågan på arbetsmarknaden vara relativt stor det närmaste decenniet.

Figur 45. Antal socionomprogram med konkurrens i första och andra urvalet vt 2008 – vt 2017.

Fler socionomprogram utan konkurrens

Socionomprogrammen har till övervägande delen haft konkurrens under perioden och skillnaden mellan det första och andra urvalet är marginell (figur 45). Andelen socionomprogram med konkurrens har varierat mellan 65 och 100 procent i det första urvalet och mellan 65 och 95 procent i det andra urvalet, med minskad konkurrens under de tre senaste åren.

Att andelen program med konkurrens minskat vt 2017 kan till viss del hänga samman med att antalet antagna till socionomprogram ökat något mellan vt 2016 och vt 2017. Examinerade från socionomutbildningar tillhör emellertid gruppen examinerade som SCB och UKÄ bedömer att det kan komma att finnas ett visst överskott av på arbetsmarknaden när de som nu påbörjar utbildningen kommer ut på arbetsmarknaden.

Ungas möjligheter att antas vt 2017

Avsikten i det följande är att studera om mönstret med unga sökandes sjunkande meritvärden och förändrade möjligheter att bli antagna är desamma i vårantagningen 2017 som de var i antagningarna våren 2014 till våren 2016.

Ny gymnasieskola, ny betygsskala och ny urvalsgrupp

I samband med den nya gymnasieskolan (se prop. 2008/09:199) som infördes hösten 2011 infördes en gymnasieexamen samt en ny betygsskala (A–F). Den ursprungliga tanken var att sökande till högskoleutbildning med gymnasieexamen skulle delta i urvalet i samma grupp som sökande med äldre betyg. Med en gemensam urvalsgrupp för sökande oavsett betygssystem befarades att det skulle bli svårare för eleverna med gymnasieexamen att antas, eftersom de sannolikt skulle ha svårare att nå det högsta betyget (A) då antalet steg i betygsskalan blev fler.

Mot den bakgrunden beslöt⁹ regeringen den 27 juni 2013 att behöriga sökande med gymnasieexamen ska konkurrera i den ordinarie betygsgruppen, BI, och dessutom i en ny egen urvalsgrupp, Blex. Syftet med förändringen var att sökande från den nya gymnasieskolan inte skulle missgynnas i antagningen. Beslutet gäller under en övergångsperiod om tre år för antagning till högskolan från och med höstterminen 2014 till och med vårterminen 2017. Därefter ska sökande med nya och gamla betyg ingå i samma grupp.

Unga sökande har lägre meritvärden

I en UHR-rapport¹⁰ publicerad hösten 2014 framkom att meritvärdena för sökande med gymnasieexamen var lägre än för dem med äldre betyg. Det medförde att de hösten 2014 inte antogs till läkarutbildning i den utsträckning som kunde förväntas, fastän den nya urvalsgruppen Blex införts. Även i en UHR-rapport¹¹ publicerad våren 2015 framkom att meritvärdena för sökande med gymnasieexamen var lägre också i vårantagningen 2015 och att en lägre andel av dem antogs till högmeritutbildningar.

9. SFS 2013:695.

10. Antagning till högre utbildning höstterminen 2014. Beskrivning av antagningsomgångarna och trender i antagningsstatistiken, Universitets- och högskolerådet, ISBN 978-91-7561-008-5.

11. Antagning till högre utbildning vårterminen 2015. Beskrivning av antagningsomgångarna och trender i antagningsstatistiken, Universitets- och högskolerådet, ISBN 978-91-7561-015-3.

I en UHR-rapport¹² publicerad hösten 2015 framkom att högst 19-åriga sökandes meritvärden hösten 2015 var ungefär desamma som hösten 2014. Men, tack vare att antalet sökande med gymnasieexamen hösten 2015 var nästan dubbelt så många som hösten 2014, hade deras möjligheter att bli antagna förbättrats. Samtidigt hade 20-åringarnas meritvärden (födda 1995) sjunkit hösten 2015 och deras möjligheter att antas till högmeritutbildningar minskat. Eftersom denna årskull också missgynnades som 19-åringar hösten 2014 kvarstod alltså den negativa effekten av att vara den första årskullen med gymnasieexamen även hösten 2015. Mönstret för födda 1995 kvarstod även våren 2016, vilket framgår av en UHR-rapport¹³ publicerad våren 2016.

Men, hösten 2016 hade möjligheterna för yngre sökande med gymnasieexamen att bli antagna förbättrats ytterligare (se UHR-rapport¹⁴). Huvudsakligen på grund av att gruppen behöriga sökande som genererar platser till urvalsgruppen Blex var nästan 50 procent större ht 2016 (födda 1995-1997) än den var ht 2015 och att urvalsgruppen Blex därmed fått fler platser. Den negativa effekten för 1995:orna av att vara den första årskullen med gymnasieexamen föreföll då ha klingat av. Men, är mönstret detsamma våren 2017? Hur ser det då ut med antagningsmöjligheterna våren 2017 för sökande med gymnasieexamen? Som mått på konkurrens används här de sökandes meritvärden.

Meritvärdena vt 2017 jämfört med vt 2014 till vt 2016

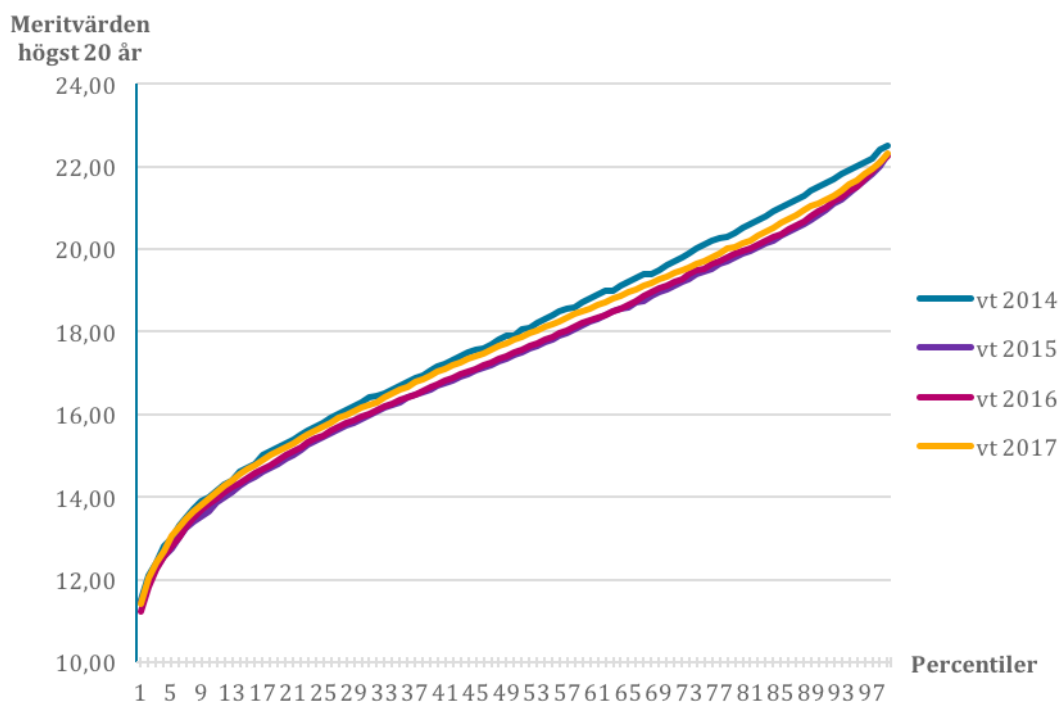
Med meritvärde avses det värde den sökande konkurrerar med i respektive urvalsgrupp. I Blex och BI kan detta värde aldrig överstiga 22,50. Av tidigare UHR-rapporter framgår att meritvärdena för unga sökande med gymnasieexamen var lägre ht 2014, ht 2015 och ht 2016 än ht 2013, liksom att de var lägre vt 2015 och vt 2016 än vt 2014. Mönstret kvarstår när de högst 20 år gamla sökandes meritvärden till vt 2017 jämförs med vt 2014.

12. Antagning till högre utbildning höstterminen 2015. Analys av antagningsomgångarna och trender i antagningsstatistiken, Universitets- och högskolerådet, ISBN 978-91-7561-023-8.

13. Antagning till högre utbildning vårterminen 2016. Analyser av antagningsomgångar och trender i antagningsstatistiken, Universitets- och högskolerådet, ISBN 978-91-7561-030-6.

14. Antagning till högre utbildning höstterminen 2016. Analys av antagningsomgångarna och trender i antagningsstatistiken, Universitets- och högskolerådet, ISBN 978-91-7561-037-5.

Figur 46. Fördelningen (percentiler) av meritvärden vid första urvalet bland behöriga högst 20 år gamla sökande vt 2014 till vt 2017.

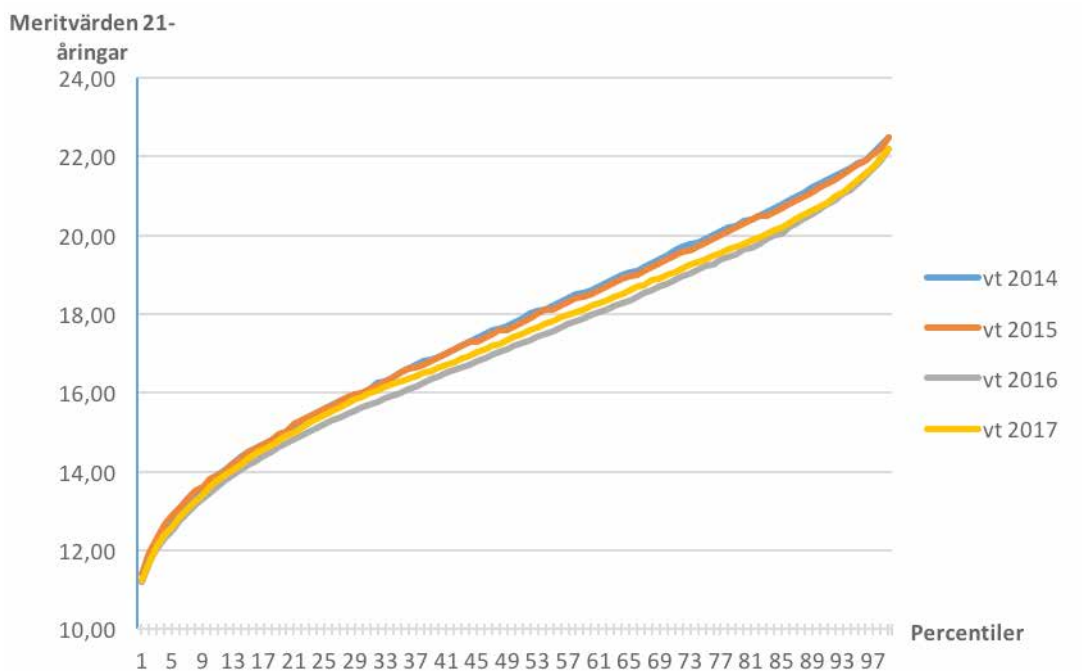
Sedan vt 2014 är det svårare för de yngsta att få höga meritvärden

Figur 46 visar att skillnaden i fördelningen av meritvärden mellan vt 2014 och vt 2015 till vt 2017 för de högst 20 år gamla sökande är påtaglig. Fördelningen är nära nog identisk vt 2015 och vt 2016 (linjerna överlappar) och något högre i mellanskiktet vt 2017 än vt 2015 och vt 2016. Uttryckt på ett annat sätt så är det efter vt 2014 färre högst 20-åriga sökande som uppnår de högsta meritvärdena.

Att spridningen i betygen skulle öka var också en av målsättningarna med införandet av den nya betygsskalan, och det målet kan konstateras vara uppnått.

Vt 2014 var det 27 procent av de högst 20-åriga sökande som hade ett meritvärde på 20,00 eller högre. Vt 2015, 2016 och 2017 är meritvärdena väsentligt lägre, då omkring 20 procent av högst 20-åriga sökande hade meritvärden på 20,00 eller högre.

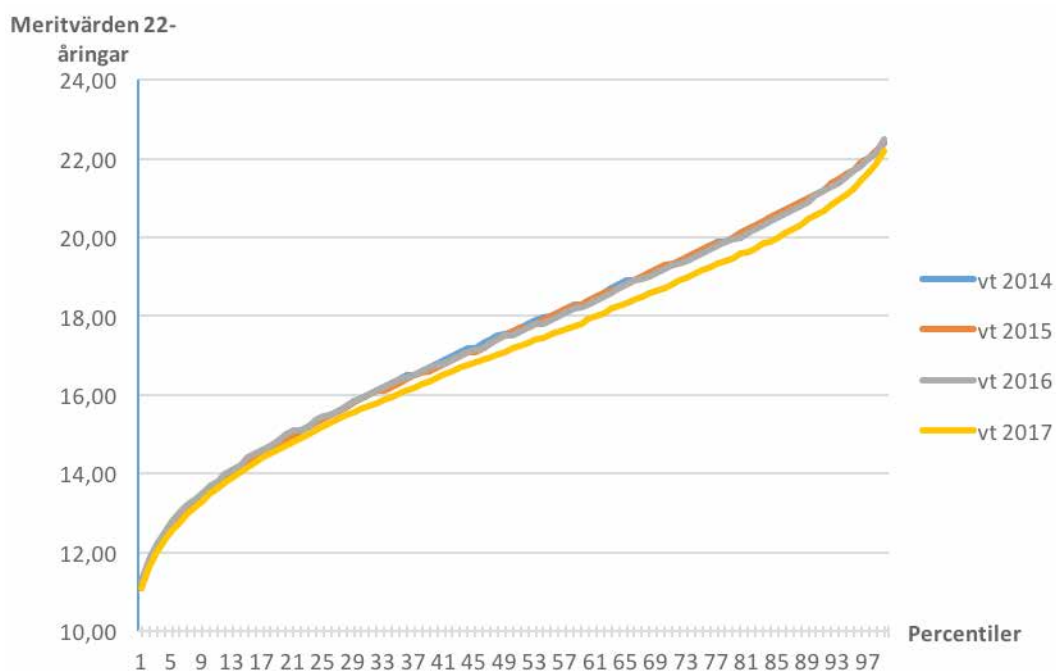
Figur 47. Fördelningen (percentiler) av meritvärden vid första urvalet bland behöriga 21-åriga sökande vt 2014 till vt 2017.

Med tiden lägre meritvärden även för något äldre sökande

Figur 47 visar att skillnaden i fördelningen av meritvärden för 21 år gamla sökande följer samma mönster som för högst 20-åriga sökande, men med ett års fördröjning. Det som följd av att vt 2016 i princip var första gången som det fanns 21 år gamla sökande med gymnasieexamen. Fördelningen är nära nog identisk vt 2014 och vt 2015, men är påtagligt lägre vt 2016 och vt 2017. Vt 2014 och vt 2015 var det mellan 24 och 25 procent av de sökande 21-åringarna som hade ett meritvärde på 20,00 eller högre. Vt 2016 och vt 2017 är meritvärdena väsentligt lägre, då hade 17 respektive 18 procent av 21-åriga sökande meritvärden på 20,00 eller högre. Det är en minskning med omkring sju procentenheter.

Figur 48. Fördelningen (percentiler) av meritvärden vid första urvalet bland behöriga 22-åriga sökande vt 2014 till vt 2017.

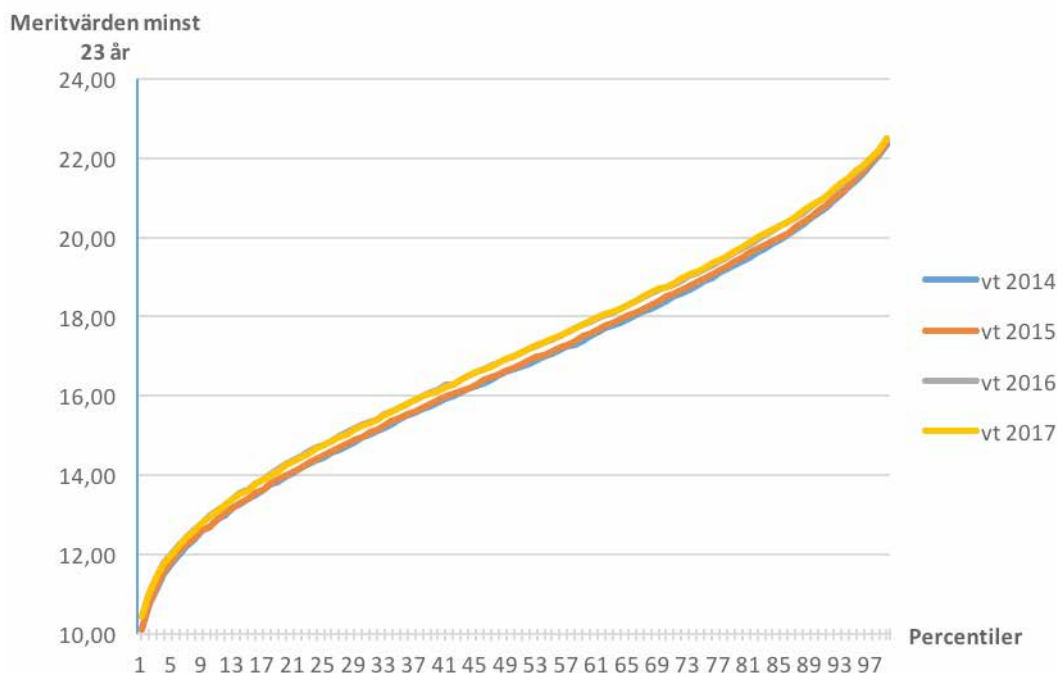

Första kullen 22-åringar med gymnasieexamen – och lägre meritvärden

Figur 48 visar att skillnaden i fördelningen av meritvärden för 22-åriga sökande följer samma mönster som för högst 20-åriga och 21-åriga sökande, men med två respektive ett års fördröjning. Det som följd av att vt 2017 i princip var första gången som det fanns 22 år gamla sökande med gymnasieexamen. Fördelningen är nära nog identisk vt 2014, 2015 och 2016, men är påtagligt lägre vt 2017. Vt 2014 till vt 2016 var det mellan 21 och 22 procent av de sökande 22-åringarna som hade ett meritvärde på 20,00 eller högre. Vt 2017 är meritvärdena väsentligt lägre, då hade 16 procent av 22-åriga sökande meritvärden på 20,00 eller högre. Det är en minskning med omkring fem procentenheter.

På sikt kommer naturligtvis meritvärdena att sjunka för än fler sökande i takt med att allt fler har betyg från den nya gymnasieskolan.

Figur 49. Fördelningen (percentiler) av meritvärden vid första urvalet bland behöriga minst 23-åriga sökande vt 2014 till vt 2017.

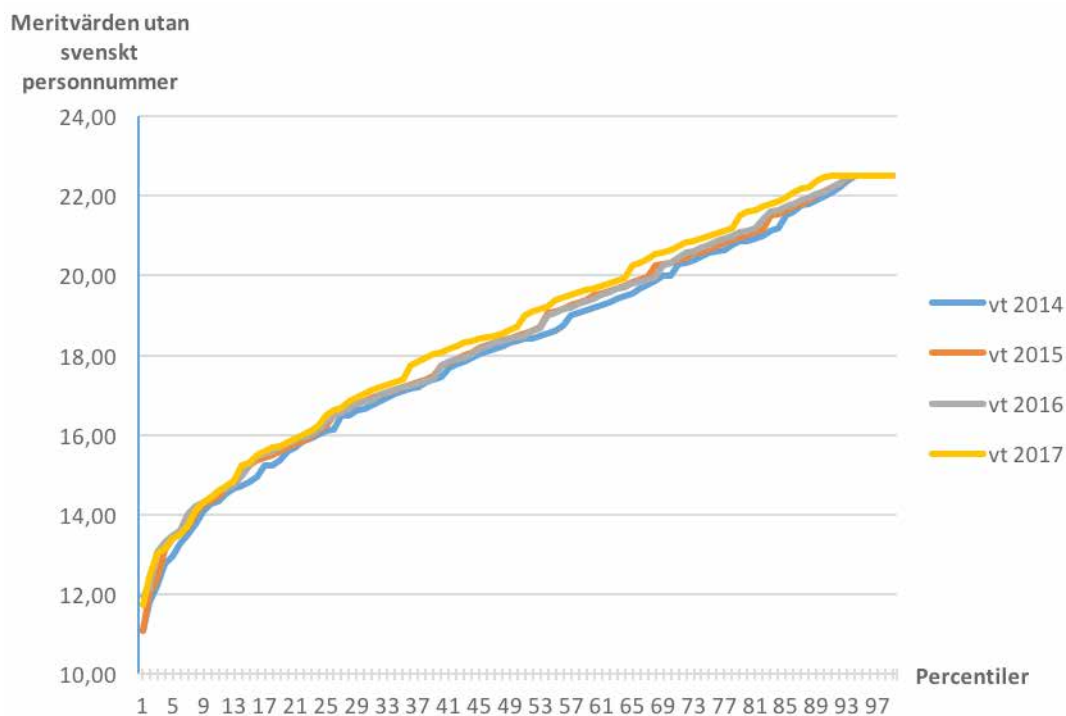
Liten ökning av meritvärdena fr.o.m. vt 2016 för minst 23 år gamla sökande

Figur 49 visar att fördelningen av meritvärden bland sökande som är minst 23 år gamla inte sjunkit alls vt 2014 till vt 2017. Det är förväntat eftersom dessa sökande inte påverkats av förändringarna i betygssystemet.

Däremot har det skett en liten, men tydlig ökning av meritvärdena fr.o.m. vt 2016 (terminerna är helt överlappande både före och efter ökningen). Det är sannolikt en effekt av de ändrade meritvärderingsreglerna från hösten 2015 som innebär att också äldre sökande – med betyg enligt kursplaner tidigare än 1992 – får meritpoängskompensation.

Vt 2014 och vt 2015 var det 14-15 procent av minst 23 år gamla sökande som hade ett meritvärde på 20,00 eller högre. Vt 2016 och vt 2017 var meritvärdena något högre, båda terminerna hade 18 procent av dem meritvärden på 20,00 eller högre. Det är en ökning med tre procentenheter.

Figur 50. Fördelningen (percentiler) av meritvärden vid första urvalet bland behöriga sökande utan svenskt personnummer vt 2014 till vt 2017.

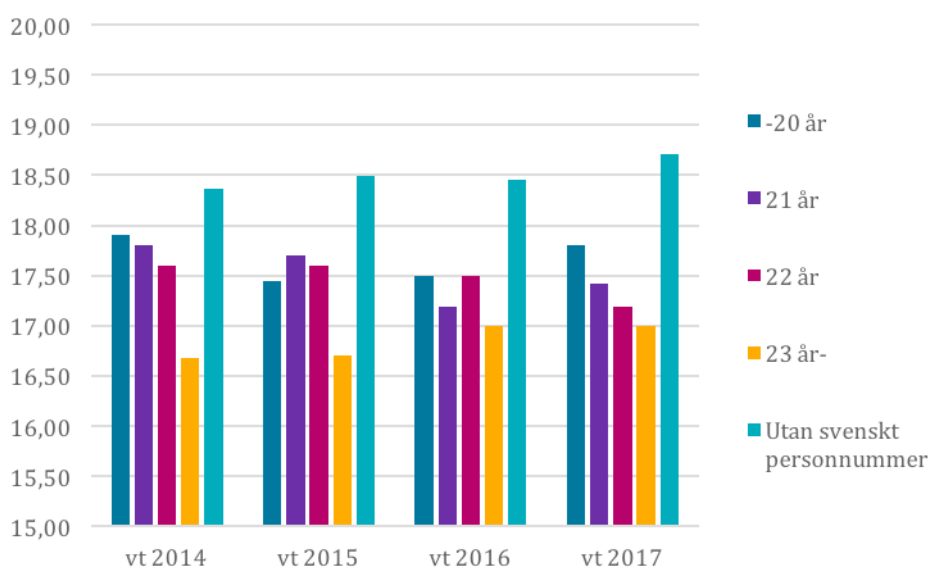

Var 10:e sökande utan svenskt personnummer har högsta meritvärdet 22,50

Figur 50 visar att fördelningen av meritvärden bland sökande utan svenskt personnummer ökat något för varje termin under perioden. Att fördelningen av meritvärden höjts hänger samman med att antalet sökande ökat och att dessa sökande i stor utsträckning söker till utbildningar med hög konkurrens till vilka det krävs mycket höga meritvärden för att antas. Det är således en selekterad grupp av sökande, som har höga betyg. Denna grupp sökande har de högsta meritvärdena av samtliga studerade grupper. Andelen sökande utan svenskt personnummer med meritvärde på 20,00 eller högre var 31 procent vt 2014, 33 procent vt 2015, 32 procent vt 2016 samt 36 procent vt 2017. Hela tio procent av alla sökande utan svenskt personnummer hade det maximala meritvärdet 22,50, att jämföra med mindre än en procent av dem med svenskt personnummer.

För att illustrera de olika gruppernas utveckling sammantaget presenteras nedan enbart de sökandes medianmeritvärde (50:e percentilvärde) vt 2014 till vt 2017.

Figur 51. Medianmeritvärdet vid första urvalet bland behöriga sökande högst 20 år, 21 år, 22 år, minst 23 år och utan svenskt personnummer vt 2014 – vt 2017. Notera den kapade skalan.

Större meritgap mellan sökande med respektive utan svenskt personnummer

Figur 51 visar att utvecklingen av meritvärden skiljer sig år mellan de olika sökandegrupperna. Under hela perioden har meritvärdena varit högst för de utan svenskt personnummer. Vt 2014 är meritvärdena i de olika åldersgrupperna som sig bör högst för högst 20 år gamla sökande, eftersom de med bäst meritvärden i denna åldersgrupp ännu inte hunnit påbörja studier. Därefter faller meritvärdena med stigande ålder. Men, vt 2015 var meritvärdena högre bland 21-åriga sökande än bland högst 20 år gamla till följd av att meritvärdena då sjönk för högst 20 år gamla sökande med gymnasieexamen som en effekt av de nya betygen.

Vt 2016 var ordningen återställd, då meritvärdena minskade för 21-åringarna på samma sätt som de gjorde för högst 20 år gamla vt 2015, vilket är självklart eftersom det är samma årskull (födda 1995). Vt 2017 rättar också 22-åringarna in sig i ledet, med följd att för upp till 22 år gamla sökande är ordningen i medianmeritvärden numera snarlik den som gällde vt 2014. Samtidigt har meritvärdena för minst 23 år gamla först varit oförändrade för att sedan öka något, och de har också ökat för dem utan svenskt personnummer. Sammantaget har skillnaderna i meritvärden mellan de olika åldersgrupperna återgått till mönstret som gällde före vt 2015, medan skillnaden mellan åldersgrupperna och de utan svenskt personnummer ökat påtagligt under perioden.

Det konstaterade tappet i högst 20-åriga sökandes meritvärden vt 2015 innebar att de då inte stod sig lika väl i konkurrensen till utbildningar där det krävdes höga meritvärden för att antas. I figur 51 framgår att högst 20-åriga sökande vt 2016 återigen hade lika höga eller högre meritvärden än sökande 21 år och äldre, och då återfick 20-åringarna också sin konkurrenskraft till

högmeritutbildningar. Huruvida mönstret var detsamma vt 2017 kan vi söka svar på genom att studera hur stor andel av de sökande som antagits.

Andel antagna totalt

Tabell 3: Andel av behöriga sökande som antagits till utbildning vid första urvalet vt 2014–vt 2017, uppdelat efter ålder.

Åldersgrupp	Andel antagna			
	vt 2014	vt 2015	vt 2016	vt 2017
20 år och yngre	73 %	73 %	74 %	77 %
21 år	76 %	76 %	78 %	81 %
22 år	79 %	80 %	81 %	83 %
23 år och äldre	74 %	74 %	76 %	77 %
Utan svenskt personnummer	84 %	86 %	87 %	89 %
Totalt	75 %	75 %	76 %	78 %

Små skillnader på totalnivå över tid

Totalt sett har mellan 75 och 78 procent av behöriga sökande antagits under perioden. Det innebär att tre av fyra behöriga sökande antas till minst en sökt utbildning. Ur detta perspektiv kan det hävdas att antagningssystemet fungerar väl och att det utbildningsutbud lärosätena erbjuder stämmer relativt väl överens med vad de sökande efterfrågar. Förvisso avser erbjudandet inte alltid det den sökande helst vill studera och prioriterat högst, men totalt sett är möjligheterna att studera i högskolan goda.

Det har inte varit så stora förändringar över tid i hur stor andel av samtliga behöriga sökande som antagits i första urvalet. Det är svårt att ana effekter av den nya betygsskalan på de yngstas möjligheter att antas. Av de högst 20-åriga sökande vt 2014 antogs 73 procent, vt 2015 och vt 2016 antogs en snarlik andel, för att därefter öka till 77 procent vt 2017.

Att rörelserna är små hänger samman med att här ingår alla typer av utbildningar som har varierande söktryck (kurser och program inom olika ämnesområden, på hel- och deltid samt med undervisning på campus och/eller distans), som attraherar olika sökandegrupper.

För att få en bättre uppfattning om antagningschanserna förändrats studeras ett antal program till vilka det krävs höga meritvärden för att bli antagen, eftersom det främst är till sådana utbildningar effekten av lägre meritvärden för de med gymnasieexamen haft störst betydelse.

Andel antagna till läkarutbildning

Tabell 4: Andel av behöriga sökande som antagits till läkarutbildning vt 2014–vt 2017, uppdelat efter ålder.

Åldersgrupp	Andel av de sökande i gruppen som antagits			
	vt 2014	vt 2015	vt 2016	vt 2017
20 år eller yngre	29 %	23 %	28 %	32 %
21 år	23 %	29 %	24 %	25 %
22 år	22 %	22 %	22 %	26 %
23 år eller äldre	23 %	22 %	24 %	23 %
Utan svenskt personnummer	34 %	41 %	49 %	49 %

Sökande utan svenskt personnummer antas i högst utsträckning

Under de senaste fyra vårterminerna har andelen antagna till läkarutbildning i skilda åldersgrupper varierat. Vt 2014 antogs 29 procent av de sökande till läkarprogram som var högst 20 år gamla. I samband med att de första högst 20 år gamla med gymnasieexamen sökte till högskolan vt 2015 minskade andelen antagna till 23 procent, men steg därefter till 28 procent vt 2016 respektive 32 procent vt 2017. För 21-åringarna var utvecklingen nära nog spegelvänd. Vt 2014 antogs 23 procent. Vt 2015 ökade andelen till 29 procent, för att vt 2016 och vt 2017 gå ner till 24 respektive 25 procent. För 22-åringarna var andelarna 22 procent vt 2014 – vt 2016, men ökade till 26 procent vt 2017. För 23 år gamla och äldre var andelen antagna mellan 22 och 24 procent under hela perioden. Gruppen utan svenskt personnummer är den sökandegrupp som utan jämförelse har högst andel antagna under hela perioden. Hela 34, 41, 49 respektive 49 procent av sökande utan svenskt personnummer har antagits till läkarutbildning. Denna sökandegrupp är dock den minsta i antal räknat (139 behöriga sökande respektive 68 antagna vt 2017).

Har högst 20 år gamla antagits i högre utsträckning än äldre sökande vt 2017?

Helt klart är att andelen antagna 20 år eller yngre ökat vt 2017, men har de ökat mer eller mindre än andra grupper? För att besvara den frågan studeras hur stor andel av de sökande som var högst 20 år eller yngre respektive hur stor andel de utgjorde av de antagna, och kvoten däremellan (tabell 5).

Vt 2017 var 19 procent av de sökande till läkarutbildning högst 20 år gamla, men de utgjorde 23 procent av de antagna. Kvoten mellan andelen antagna och andelen sökande var 1,20, vilket innebär att de då antogs i större utsträckning än i genomsnitt av samtliga sökande till läkarutbildning (1,00). Våren 2016 utgjorde de 19 procent av de sökande, men 22 procent av de antagna. Kvoten mellan andelen antagna och andelen sökande var då 1,12, vilket innebär att de vt 2017 antogs i högre utsträckning än vt 2016.

Som framgått minskade högst 20-år gamla sökandes chanser att antas påtagligt vt 2015 då de hade lägre meritvärden än äldre årskullar. Med tiden är det allt fler sökande som har lägre meritvärden, vilket medfört att högst 20-årigas chanser att antas numera är tillbaka på samma nivåer som de var med det förra betygssystemet, dvs. samma nivåer som innan vt 2015.

Lättare för yngre att komma in på läkarutbildning vt 2017

De yngre sökande (upp till 22 år gamla) stod sig alltså lika bra eller bättre i konkurrensen i år jämfört med förra året. Sannolikt har detta att göra med att gruppen behöriga sökande som genererar platser till urvalsgruppen Blex är nästan 50 procent större vt 2017 (i huvudsak födda 1995-1997) än den var vt 2016 (födda 1995 och 1996) och att Blex därmed fått fler platser denna vår. Detta förhållande har gynnat yngre sökande (i huvudsak födda 1995-1997), med bättre meritvärden än minst 23 år gamla födda 1994 eller tidigare (se figur 48). Minst 23 år gamla antogs också i lägre utsträckning våren 2017 än våren 2016.

Den negativa effekten för 1995:orna av att vara första årskullen med gymnasieexamen förefaller nu ha klingat av. Ett tecken på det är att 22-åriga sökande till läkarutbildning vt 2017 (födda 1995 och med nya betyg) antogs i högre utsträckning vt 2017 än vad 22-åringarna med gamla betyg gjorde vt 2016 (födda 1994).

Tabell 5: Åldersfördelning bland behöriga sökande respektive antagna till några olika program i urval 1 vt 2014–vt 2017 samt kvoten mellan andel antagna och andel sökande.

Program		Läkare				Psykologer				Tandläkare			
Termin		vt-14	vt-15	vt-16	vt-17	vt-14	vt-15	vt-16	vt-17	vt-14	vt-15	vt-16	vt-17
20 år eller yngre	% av sök	23 %	23 %	19 %	19 %	16 %	16 %	13 %	13 %	30 %	28 %	24 %	24 %
	Ant/Sök	1,20	0,99	1,12	1,20	0,70	0,84	0,81	0,86	1,11	0,98	1,03	1,13
21 år	% av sök	16 %	16 %	16 %	16 %	17 %	16 %	14 %	14 %	19 %	21 %	19 %	18 %
	Ant/Sök	0,93	1,21	0,96	0,96	0,66	0,80	0,70	0,89	0,99	0,95	0,76	0,95
22 år	% av sök	13 %	11 %	11 %	11 %	14 %	13 %	13 %	12 %	13 %	12 %	15 %	13 %
	Ant/Sök	0,89	0,93	0,89	0,99	1,03	0,98	0,84	0,79	0,80	1,23	1,02	1,02
23 år eller äldre	% av sök	46 %	48 %	51 %	50 %	52 %	55 %	59 %	60 %	36 %	38 %	41 %	42 %
	Ant/Sök	0,95	0,92	0,95	0,88	1,19	1,09	1,12	1,07	0,88	0,89	1,03	0,87
Utan svenskt personnummer	% av sök	1 %	2 %	2 %	3 %	1 %	1 %	1 %	1 %	2 %	2 %	2 %	3 %
	Ant/Sök	1,39	1,72	1,94	1,87	1,38	1,84	2,23	2,09	3,04	2,53	1,95	2,01

Mönstret är likartat till psykolog- och tandläkarutbildningar

Även till andra utbildningar till vilka det krävs höga meritvärden för att antas, såsom psykolog- eller tandläkarutbildningar, återfinns läkarutbildningsmönstret för unga sökande. Antagningskvoterna för de yngsta var högre vt 2017 än vt 2016, och osedvanligt höga för dem utan svenskt personnummer.

Överrepresentation av antagna utan svenskt personnummer

Gruppen utan svenskt personnummer antogs till läkarutbildning i närmast extremt mycket högre utsträckning än någon av de andra åldersgrupperna oavsett termin.

En förklaring kan vara att sökande utan svenskt personnummer är få, men har väldigt höga betyg. Deras betyg har dessutom meritvärderats i förhållande till den gamla fyrgradiga betygsskalan, vilket resulterar i att de fått högre meritvärden än om meritvärderingen skett i förhållande till nya sexgradiga betygsskalan enligt Gy-11. När sökande med svenska "toppbetyg" inte kan konkurrera i samma utsträckning om platserna i urvalsgruppen BI, i vilken de med utländska betyg konkurrerar, så sker en ökad antagning i gruppen utan svenskt personnummer.

Det har alltså varit skillnader i likvärdigheten i meritvärderingen av svenska och utländska meriter efter att Gy-11 infördes. För att öka likvärdigheten behövs betygsunderlag om svenska sökande med gymnasieexamen. Efter antagningen till hösten 2016 var betygsunderlaget för sökande med gymnasieexamen tillräckligt stort för att jämföra med sökande med utländska betyg. Med jämförelser som grund beslöt UHR i november 2016 om ändringar i föreskrifterna¹⁵ om meritvärdering av utländska betyg. Förändringarna innebär att en lägre andel sökande med utländska meriter kommer

15. UHRFS 2016:5.

att få det högsta meritvärdet 22,50, på motsvarande sätt som en lägre andel sökande med gymnasieexamen får det. Förändringarna kommer att gälla till antagningen hösten 2017. Urvalsgruppen Blex ska enligt regeringsbeslut också tas bort inför antagningen till hösten 2017. Vad blir då den sammanlagda effekten av dessa förändringar för olika sökandegrupper?

Framåtblick – vad händer när Blex tas bort?

Det är komplext att förutse konsekvenserna av att urvalsgruppen Blex tas bort samtidigt som meritvärderingen av utländska meriter ändras inför hösten 2017. Men, sannolikt kommer konsekvenserna inte att bli så stora för unga med gymnasieexamen och deras chanser att antas. Det kan dock komma att slå olika på olika utbildningar.

Det förefaller som att den sänkande effekt Gy-11 haft på meritvärdena numera inte påverkar de unga sökandes chanser att antas till högmeritutbildningar, mycket tack vare den särskilda urvalsgruppen Blex. Att Blex tas bort inför hösten 2017 riskerar att minska chansen för sökande med gymnasieexamen att antas, framför allt till högmeritutbildningar. Samtidigt motverkas detta av att gruppen sökande med utländska meriter – som haft oproportionerligt stor chans att antas till högmeritutbildningar – kommer att meritvärderas något lägre. Gruppen sökande med gymnasieexamen kommer numera också att uppskattningsvis vara en tredjedel större hösten 2017, eftersom den då fyllts på med ytterligare en avgångskull från gymnasieskolan.

Sammantaget är bedömningen att antagningssituationen inför hösten 2017 ser relativt balanserad ut. Det är dock helt klart att den anpassning av meritvärderingen av sökande med utländska betyg till Gy-11 som gjorts var absolut nödvändig. Utan anpassning skulle sökande med utländska betyg hösten 2017 ha stått sig än starkare i konkurrensen till högmeritutbildningar.

Sammanfattningsvis

Sammantaget är det ändå tydligt att de yngsta sökandes meritvärden vt 2017 är ungefär desamma som de var vt 2016. Däremot har deras möjligheter att antas ökat vt 2017 jämfört med vt 2016 till flera utbildningar till vilka det krävs höga meritvärden för att antas.

Sannolikt har detta att göra med att gruppen behöriga sökande som genererar platser till urvalsgruppen Blex är nästan 50 procent större vt 2017 (i huvudsak födda 1995-1997) än den var vt 2016 (födda 1995 och 1996) och att urvalsgruppen Blex därmed fått fler platser. Detta förhållande har gynnat de yngre sökande, med bättre meritvärden än sökande 23 år och äldre.

Med tiden är det allt fler sökande som har lägre meritvärden, vilket medfört att högst 20-årigas chanser att antas numera är tillbaka på samma nivåer som de var med det förra betygssystemet, dvs. samma nivåer som innan vt 2015.

Antagningsläget inför hösten 2017 ser också relativt balanserat ut. Urvalsgruppen Blex tas bort, vilket minskar chansen att antas för sökande med gymnasieexamen. Samtidigt förändras meritvärderingen av sökande med utländska betyg, vilket ökar likvärdigheten i meritvärderingen oavsett

varifrån den sökande har sina meriter. Detta ökar chansen för sökande med svenska betyg att antas.

Det är angeläget att noga följa utvecklingen för olika sökandegrupper hösten 2017 och därefter, vilket UHR återkommande kommer att göra.

Underlag

Underlag 1. Statistik i samband med sista ansökningsdag till vårterminen 2017 (vt 2017).

Underlag 2. Statistik i samband med urval 1 till vårterminen 2017 (vt 2017).

Underlag 3. Statistik i samband med urval 2 till vårterminen 2017 (vt 2017).

Bilaga 1: Definitioner av begrepp

Här nedan definieras begrepp som är centrala för förståelsen av den antagningsstatistik som presenteras i rapporten.

Andra urvalet

I andra urvalet ingår sena sökande och behöriga sökande enligt de svar som de lämnat på antagningsbeskedet från första urvalet. Sökande som inte lämnat svar eller som har tackat nej efter första urvalet stryks och ingår inte i det andra urvalet. I redovisningen av antalet behöriga sökande, antagna och reservplacerade i samband med det andra urvalet utgörs antalet som redovisas av det samlade antalet från både det första och det andra urvalet.

Anmälningavgift

Medborgare i länder utanför EU, EES eller Schweiz är skyldiga att betala en avgift för att få sin ansökan till högre utbildning behandlad. Ett antal undantag från kravet att betala anmälningavgift finns:

- sökande som har permanent uppehållstillstånd i Sverige,
- sökande som har tidsbegränsat uppehållstillstånd i Sverige av andra skäl än studier,
- sökande som är familjemedlem till en medborgare i en EES-stat och har uppehållsrätt eller permanent uppehållsrätt i Sverige,
- sökande som är familjemedlem till en schweizisk medborgare och har uppehållstillstånd i Sverige,
- sökande som har ställning som varaktigt bosatt i Sverige,
- sökande som har ställning som varaktigt bosatt i ett annat EU/EES-land och har uppehållstillstånd i Sverige för andra skäl än studier,
- sökande som studerar inom den typ av avgiftsbefriade utbytesprogram som regeringen beslutat om,
- sökande som är registrerad student vid svenskt lärosäte när ansökan sker,
- sökande som är student vid ett utländskt lärosäte och som nu genomför en del av sin utbildning vid ett svenskt lärosäte. I dessa fall måste studierna ingå i ett utbytesavtal som innebär att det svenska lärosätet inte tar ut någon studieavgift.

Antagna

Sökande som erbjuds en studieplats i det första eller andra urvalet benämns antagna.

Behöriga sökande

Sökande som uppfyller samtliga behörighetskrav till sökt utbildning benämns behöriga. Det avser både kraven för grundläggande behörighet och särskild behörighet.

Förstahandssökande

Med förstahandssökande avses person som sökt viss högskoleutbildning som sitt förstahandsval, det vill säga det anmälningalternativ som står först på anmälan. I redovisningen av förstahandssökande ingår sena anmälningar.

Första urvalet

I första urvalet ingår samtliga behöriga sökande. Sökande kan per antagningsomgång antas till utbildningar om max 45 högskolepoäng i nationell vårtermin, hösttermin respektive internationella kurser och om max 30 högskolepoäng för masterutbildningar. Normen för heltidsstudier är 30 högskolepoäng per termin. Den som sökt med sen anmälan kan antas om platserna inte kan fyllas med sökande som anmält sig i tid. För att få delta i andra urvalet måste både den som antagits och den som blivit reservplacerad svara ja för att behålla sin plats eller reservplacering. Sökande som inte antagits i första urvalet kan stå som reserv till utbildningar i nationell vårtermin, hösttermin och internationella kurser på sammanlagt 210 högskolepoäng och 120 högskolepoäng i antagningsomgångarna för masterutbildningar. I nationell vårtermin, hösttermin och internationella kurser kan sökande som blivit antagna till 45 högskolepoäng stå som reserv för max 165 högskolepoäng. I masterutbildningar kan sökande som blivit antagna till 30 högskolepoäng stå som reserv för max 90 högskolepoäng.

Konkurrens

Konkurrens syftar på utbildningar där det finns minst en reservplacerad sökande, där alltså söktrycket är större än antalet tillgängliga platser. Det är lärosätet som avgör i vilket läge (före urval, efter första eller andra urvalet) det är aktuellt att tillåta sena anmälningar till en utbildning. Antalet utbildningar med konkurrens kan därför vara högre efter andra urvalet än efter första.

Kurs

Kurs definieras som högskoleutbildning som har en avgränsad omfattning, fastställd av universitetet eller högskolan, och för vilken kursbevis ges. Kursen kan ingå i ett program eller vara fristående från program. En kurs är med andra ord alla utbildningsalternativ som inte är ett program.

Nationell antagningsomgång

Nationella antagningsomgångar administreras av Universitets- och högskolerådet på uppdrag av lärosätena. De nationella antagningsomgångarna är nationell hösttermin (ht), nationell vårtermin (vt), nationell sommartermin (st), antagningsomgång för masterutbildningar hösttermin (MASTER ht), antagningsomgång för masterutbildningar vårtermin (MASTER vt), inter-

nationella kurser hösttermin (IK ht) samt internationella kurser vårtermin (IK vt). I MASTER ht och vt ingår master- och magisterutbildningar. I internationella kurser ingår kurser på grundnivå och på avancerad nivå.

Obehöriga sökande

Sökande som inte uppfyller samtliga behörighetskrav till sökt utbildning benämns obehöriga. Det kan avse både kraven för grundläggande behörighet och särskild behörighet. I redovisningen av de sökande som är skyldiga att betala anmälningsavgift redovisas även de som inte betalt avgiften och därmed inte fått sin behörighet prövad eftersom de räknas som obehöriga.

Program

Ett program är en kombination av kurser som fastställs av varje lärosäte och som kan leda till generell examen och/eller yrkesexamen inom högskoleutbildning på grundnivå eller avancerad nivå. Vissa lärosäten har valt ett upplägg där studenter som antas till en programutbildning inte behöver söka till de olika kurser som ingår i programmet. Andra har valt ett upplägg där studenter som är antagna till programmet är garanterade en plats på de kurser som ingår, men där de ändå måste söka kurserna i den nationella antagningsomgången.

Reservplacerade

Till gruppen reservplacerade räknas de personer som är reservplacerade till en utbildning även om de är antagna till andra utbildningar. Enda kravet är att individen har en reservplacering för något av sina sökta utbildningsalternativ. I antalet reservplaceringar ingår också sena anmälningar.

Sen anmälan

Sen anmälan uppstår när sökande anmäler sig till en utbildning efter sista anmälningsdag. En sökande kan både ha sökalternativ där anmälan gjorts i tid och sökalternativ med sen anmälan. Lärosätena har möjlighet att låta sökalternativ vara öppna för anmälan efter sista anmälningsdag. Det kan gälla något sökalternativ eller alla. En sen anmälan avser den som anmält sig efter sista anmälningsdag och fram till andra urvalet. En sen anmälan uppstår också när sökande kompletterar sina meriter, styrker avgiftsbefrielse eller betalar avgiften efter sista kompletteringsdatum. Sökande som bedömdes som obehöriga i första urvalet kan efter kompletteringar bedömas som behöriga i andra urvalet, även om deras anmälan då räknas som sen anmälan.

Sista anmälningsdag

Den dag anmälan till högre studier ska vara inlämnad för att räknas som inlämnad i tid. En förutsättning för att en sökande med sen anmälan ska antas är att det, efter det att sökande som anmält sig i tid erbjudits plats, finns lediga platser till sökalternativet. Hur många av de sökande med sena anmälningar som erbjuds plats i första eller andra urvalet framgår inte av den statistik som redovisas.

Totalt antal sökande

Med det totala antalet sökande avses alla som sökt utbildningar, oavsett om utbildningen är deras förstahandsval eller ej och oavsett om de är behöriga eller ej.

Bilaga 2: Beskrivning av data som har analyserats

Processen att anta sökande till svenska universitet och högskolor är komplex, och därmed är även statistiken komplex. Populationerna är föränderliga och mycket händer mellan exempelvis anmälan och terminsstart eller mellan andra urvalet och terminsstarten. De sökandes behörighet är ingen en gång för alla given egenskap. Man kan vara obehörig till sitt förstahandsval men behörig (och därmed antas till) sitt andrahandsval, och behörigheten kan – genom slutförande av behörighetsgivande utbildning – förändras över tid. Alla som söker blir inte antagna, och inte heller påbörjar alla som antas sina studier. Några som påbörjar studier har inte sökt inom ramen för antagningssystemet – det sker efteranmälningar och efterantagning till utbildningar, även långt efter terminsstart.

Statistiken över sökande och antagna i rapporten ger en bild av denna komplexa process och av inflödet i högskolan. Läsaren bör hålla i minnet att olika publikationer från olika myndigheter kan ge olika resultat beroende på frågeställningen, när statistiken hämtas och från vilken databas statistikuppgifterna hämtas.

Det som presenteras i denna rapport är baserat på data som finns i en statistikdatabas till vilken vid vissa specifika tidpunkter information förs över från antagningssystemet.

I dagsläget existerar så gott som all tänkbar information kring anmälan till svenska universitet och högskolor i antagningssystemet. Nästan alla dessa uppgifter kopieras en gång per dygn till en databas där data är sökbara via SQL-frågor i en miljö som inte stör själva arbetet med antagningarna.

Eftersom den databasen uppdateras varje dag innebär detta att det aldrig är möjligt att ta fram sökande- och antagningsstatistik på ett repeterbart sätt. Då sökandeantal och övriga uppgifter i antagningssystemet hela tiden förändras under en antagningsomgång blir det praktiskt omöjligt att från dag till dag producera siffror som är jämförbara.

Genom att etablera en arbetsrutin för att göra uttag vid fyra separata tillfällen under varje nationell antagningsomgång – med de uppgifter som anses mest relevanta för framtida uppföljning – har det gått att skapa en databas med statistiska och repeterbara siffror. Denna databas utgör underlag för den sökande- och antagningsstatistik som produceras av Universitets- och högskolerådet.

Statistikdatabasen innehåller de uppgifter som anses mest relevanta för att fungera som underlag för den officiella sökande- och antagningsstatistik som produceras via Universitets- och högskolerådet. Databasen laddas regelbundet vid speciella tillfällen med data från antagningssystemet. Dessa tillfällen är sista ansökningsdag, första urval och andra urval. Detta sker för

alla nationella antagningsomgångar. Uttag till statistikdatabasen görs vid tre tillfällen för varje antagningsomgång, vilket blir 21 gånger per år.

Informationen som finns i statistikdatabasen är utformad utifrån lärosätenas och antagningssystemets behov och är inte i första hand till för att göra statistiska bearbetningar eller presentationer, vilket innebär vissa begränsningar och påverkar vilka redovisningar som är möjliga att göra.

Utbildning, utbyte och utveckling – för alla som vill vidare

Universitets- och högskolerådet, UHR, är en statlig myndighet med ett brett uppdrag inom utbildningsområdet. Vi finns i Stockholm och i Visby.

- Vi samordnar antagningen till högskolor och universitet.
- Vi erbjuder möjligheter till internationellt utbyte, kompetensutveckling och praktik utomlands för studenter och personal inom utbildningssektorn.
- Vi ger stöd och information till alla som vill läsa vidare på universitet eller högskola.
- Vi förvaltar och utvecklar IT-system på uppdrag av universitet och högskolor.
- Vi bedömer utländska utbildningar så att personer med en utländsk examen kan söka jobb eller söka en högre utbildning i Sverige.
- Vi arbetar för en breddad rekrytering till högskolan och för att motverka diskriminering inom högskolan.
- Vi ansvarar för högskoleprovet.

